79. Torstaina 11 päivänä kesäkuuta 1992

kello 12

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

S.

Toinen käsittely:

1) Ehdotukset kuntien valtionosuuslaiksi sekä siihen liittyviksi laeiksi 2363

Hallituksen esitys n:o 214/1991 vp
Toivomusaloitteet n:ot 181, 243, 249 ja 254/1991 vp
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 5

2) Ehdotukset laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta sekä siihen liittyviksi laeiksi 2364

Hallituksen esitys n:o 215/1991 vp
Toivomusaloite n:o 221/1991 vp
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 6

3) Ehdotukset laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta sekä siihen liittyviksi laeiksi 2368

Hallituksen esitys n:o 216/1991 vp
Lakialoitteet n:ot 4 ja 5
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 7

4) Ehdotus laiksi polttoaineverosta annetun lain verotaulukon muuttamisesta .. 2378

Hallituksen esitys n:o 71
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 26

5) Ehdotukset arpajaisverolaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 2379

Hallituksen esitys n:o 15
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 27

S.

6) Ehdotus laiksi Autorekisterikeskuksesta 2379

Hallituksen esitys n:o 73
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 3

7) Ehdotukset laiksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 9 ja 14 §:n muuttamisesta 2380

Hallituksen esitys n:o 63
Lakialoite n:o 18
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 2

Ensimmäinen käsittely:

8) Ehdotukset kiinteistöverolaiksi sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 2381

Hallituksen esitys n:o 50
Lakialoitteet n:ot 13 ja 14
Toivomusaloitteet n:ot 103, 112 ja 153/1991 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 28

9) Ehdotus laiksi aikuisten järjestelmällisen hammashuollon toimeenpanon siirtämisestä 2392

Hallituksen esitys n:o 75
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 12

10) Ehdotus laiksi rintamaveteraanien hammashuollon järjestämisestä ja korvaamisesta 2395

Hallituksen esitys n:o 83
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 14

S.

11) Ehdotus laiksi potilaan asemasta ja oikeuksista 2396

Hallituksen esitys n:o 185/1991 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 15

12) Ehdotus laiksi pienten ja keskisuurten yritysten investointien korkotukilainoista 2417

Hallituksen esitys n:o 82
Talousvaliokunnan mietintö n:o 25

Pöydällepanoa varten esitellään:

13) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 10 hallituksen esityksestä laiksi kotimaisesta tärkkelystuotannosta (HE 79) 2420

14) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 11 hallituksen esityksestä laiksi kotimaisesta öljykasvituotannosta (HE 80) ..... „

15) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 12 hallituksen esityksestä sokerilaiksi (HE 78) ..... „

16) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 6 hallituksen esityksen johdosta laeiksi opintotukilain muuttamisesta ja rajoituksesta oikeuteen saada aikuisopintorahaa (HE 72) ..... „

17) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 17 hallituksen esityksestä Amerikan yhdysvaltain kanssa sosiaaliturvasta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (HE 193/1991 vp) ..... „

18) Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 3 hallituksen esityksestä laiksi vuokraasuntolainojen korkotuesta annetun lain muuttamisesta (HE 68) ..... „

19) Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 4 hallituksen esityksestä laiksi vesilain muuttamisesta (HE 42) ..... „

S.

20) Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 5 hallituksen esityksestä laiksi huoneenvuokralain muuttamisesta (HE 87) 2420

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Astala, Häkämies, Kanerva, Kankaanniemi, Karhunen, Kuittinen, Kuuskoski, Malm, Metsämäki, Morri, Mäkipää, A. Ojala, Pelttari, S. Pietikäinen, Pokka, Rauramo, E. Rehn, Renlund, Rimmi, J. Roos, T. Roos, Salolainen, Seppänen, Turunen ja Väyrynen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Kanerva, T. Roos ja Malm.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat E. Rehn ja Salolainen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Malm, Metsämäki ja Rossi sekä tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien vuoksi ed. Kankaanniemi ja yksityisasioiden vuoksi ed. Renlund.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 165, 186, 188, 192, 193, 206, 207 ja 218. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Kiinan kansantasavallan varapääministerin vierailu

Puhemies: Arvoisat kansanedustajat! Ilmoitan, että Kiinan kansantasavallan varapääministeri Tian Jiyun on seurueineen saapunut seuraamaan täysistuntoa. Eduskunnan puolesta lausun varapääministeri Tianin tervetulleeksi eduskuntaan.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset kuntien valtionosuuslaiksi sekä siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 214/1991 vp
Toivomusaloitteet n:ot 181, 243, 249 ja 254/1991 vp
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 5

Puhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 5. Viime istunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. Urpilainen ed. Muttilaisen kannattamana ehdottanut, että ensimmäisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi otettaisiin II vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy hallintovaliokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Urpilaisen ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 99 jaa- ja 75 ei-ääntä; poissa 25. (Koneään. 1)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt hallintovaliokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy 1. lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 ja 2 §, 1 luvun otsikko, 3—7 §, 2 luvun otsikko sekä 8—12 § hyväksytään keskustelutta.

13 §.

Keskustelu:

Ed. Urpilainen: Herra puhemies! Ehdotan, että 13 § hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Ed. Vähänäkki: Herra puhemies! Kannatan ed. Urpilaisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Urpilainen ed. Vähänäkin kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Urpilaisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 99 jaa- ja 73 ei-ääntä; poissa 27. (Koneään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

14—16 §, 3 luvun otsikko, 17 ja 18 §, 4 luvun otsikko, 19—24 §, 5 luvun otsikko, 25 ja 26 §, 6 luvun otsikko, 27—30 §, 7 luvun otsikko, 31—35 §, 8 luvun otsikko sekä johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

2. lakiehdotuksen 67 ja 71 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
3. lakiehdotuksen 11 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
4. lakiehdotuksen 1—5 §, johtolause ja nimike,
5. lakiehdotuksen 3 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
6. lakiehdotuksen 22 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
7. lakiehdotuksen 5 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
8. lakiehdotuksen 7 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
9. lakiehdotuksen 9 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
10. lakiehdotuksen 2 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
11. lakiehdotuksen 24 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
12. lakiehdotuksen 12 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
13. lakiehdotuksen 17 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
14. lakiehdotuksen 13 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä
15. lakiehdotuksen 24, 115 ja 137 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotukset laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 215/1991 vp
Toivomusaloite n:o 221/1991 vp
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 6

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 6. Viime istunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. Urpilainen ed. Tykkyläisen kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin I vastalauseeseen sisältyvät lakiehdotukset.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy hallintovaliokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Urpilaisen ehdotus hyväksytty.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 97 jaa- ja 76 ei-ääntä; poissa 26. (Koneään. 3)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt hallintovaliokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy 1. lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1—5 §, 1 luvun otsikko ja 6—14 § hyväksytään keskustelutta.

15 §.

Keskustelu:

Ed. U r p i l a i n e n : Herra puhemies! Ehdotan, että 15 § hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Ed. H a c k l i n : Herra puhemies! Kannatan ed. Urpilaisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Urpilainen ed. Hacklinin kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Urpilaisen ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 96 jaa- ja 75 ei-ääntä; poissa 28. (Koneään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

16—20 §, 2 luvun otsikko, 21—25 §, 3 luvun otsikko, 26—36 §, 4 luvun otsikko, 37 ja 38 §, 5 luvun otsikko sekä 39 § hyväksytään keskustelutta.

40 §.

Keskustelu:

Ed. U r p i l a i n e n : Herra puhemies! Ehdotan, että 40 § saisi sen sanamuodon, joka on esittämässämme I vastalauseessa.

Ed. H a c k l i n : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Urpilaisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Urpilainen ed. Hacklinin kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Urpilaisen ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 97 jaa- ja 75 ei-ääntä; poissa 27. (Koneään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

41—46 §, 6 luvun otsikko sekä 47 ja 48 § hyväksytään keskustelutta.

49 §.

Keskustelu:

Ed. Urpilainen: Herra puhemies! Ehdotan, että 49 § saisi sen sanamuodon, joka on esittämässämme I vastalauseessa.

Ed. Hacklin: Herra puhemies! Kannatan ed. Urpilaisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Urpilainen ed. Hacklinin kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Urpilaisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 95 jaa- ja 75 ei-ääntä; poissa 29. (Koneään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

50 § hyväksytään keskustelutta.

51 §.

Keskustelu:

Ed. Urpilainen: Herra puhemies! Ehdotan, että 51 § saisi sen sanamuodon, joka on esittämässämme I vastalauseessa.

Ed. Hacklin: Herra puhemies! Kannatan ed. Urpilaisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Urpilainen ed. Hacklinin kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Urpilaisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 96 jaa- ja 76 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 26. (Koneään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

52—56 §, 7 luvun otsikko, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta ryhtyy 2. lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 § hyväksytään keskustelutta.

2 §.

Keskustelu:

Ed. Urpilainen: Herra puhemies! Ehdotan, että 2 § saisi sen sanamuodon, joka on esittämässämme I vastalauseessa.

Ed. Hacklin: Herra puhemies! Kannatan ed. Urpilaisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Urpilainen ed. Hacklinin kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Urpilaisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 97 jaa- ja 76 ei-ääntä; poissa 26. (Koneään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

3—9 §, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta ryhtyy 3. lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

12—16, 18, 29—31 ja 31 a - 31 c §, 35, 36, 36 a, 38, 42 ja 43 §, 5 luvun otsikko ja 47 § hyväksytään keskustelutta.

51 §, jota ei ole mietinnössä.

Keskustelu:

Ed. Urpilainen: Herra puhemies! Ehdotan, että 51 § saisi sen sanamuodon, joka on esittämässämme I vastalauseessa.

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Urpilaisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Urpilainen ed. Tykkyläisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Urpilaisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 91 jaa- ja 80 ei-ääntä; poissa 28. (Koneään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

53, 56, 57, 58 a, 62 a, 62 b, 62 d, 68—71, 74—76, 77 a, 78, 78 a, 78 b, 79, 80, 80 a ja 83 §, 84 a—84 c §, 10 a luvun otsikko, 87 §, 11 luvun otsikko ja voimaantulosäännös hyväksytään keskustelutta.

Johtolause.

Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Herra puhemies! Ehdotan, että johtolause saisi sen sanamuodon, joka on I vastalauseessa.

Ed. Pykäläinen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Pulliaisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Pulliainen ed. Pykäläisen kannattamana ehdottanut, että johtolause hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Pulliaisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 95 jaa- ja 77 ei-ääntä; poissa 27. (Koneään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

4. lakiehdotuksen 5—9, 11, 12, 18, 20, 21, 21 a, 21 b, 23, 25, 28, 31, 32 a, 36 a, 36 b, 36 d, 42—45, 47—49, 52, 53, 53 a ja 53 b §, 54 a ja 54 b §, 7 a luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

5. lakiehdotuksen 5, 6, 15, 18 ja 19 §, 20 a ja 20 b §, 6 a luvun otsikko, 21 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

6. lakiehdotuksen 1 ja 2 §, 1 §:n edellä oleva väliotsikko, 3 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 4 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 5 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 6 ja 7 §, 6 §:n edellä oleva väliotsikko, 8 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 9 ja 10 §, 9 §:n edellä oleva väliotsikko, 11 ja 12 §, 11 §:n edellä oleva väliotsikko, johtolause ja nimike,

7. lakiehdotuksen 18 ja 19 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

8. lakiehdotuksen 10 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

9. lakiehdotuksen 10 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

10. lakiehdotuksen 17 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

11. lakiehdotuksen 5 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

12. lakiehdotuksen 3 ja 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

13. lakiehdotuksen 6 a, 7, 13 ja 15 §, 3 luvun otsikko, 21—23 ja 28 §, 31 a—31 d §, 7 a luvun otsikko, 39 ja 40 §, 8 luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

14. lakiehdotuksen 7 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

15. lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike,

16. lakiehdotuksen 10 ja 16 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

17. lakiehdotuksen 4 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

18. lakiehdotuksen 1 ja 2 §, 1 luvun otsikko, 3—5 §, 2 luvun otsikko, 6—8 §, 3 luvun otsikko,

9 ja 10 §, 4 luvun otsikko, 11—14 §, 5 luvun otsikko, 15 ja 16 §, 6 luvun otsikko, johtolause ja nimike,

19. lakiehdotuksen 3—5 §, 2 luvun otsikko, 11—13 §, 3 luvun otsikko, 19, 19 b, 20 ja 21 §, voimaantulosäännös, lain uusi nimike, johtolause ja lakiehdotuksen nimike sekä

20. lakiehdotuksen 2 a ja 14 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta ryhtyy 21. lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

2 ja 4 § hyväksytään keskustelutta.

7 §.

Keskustelu:

Ed. Ryynänen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 7 § hyväksytään siinä muodossa, jossa se on sivistysvaliokunnan yksimielisesti hyväksymänä valiokunnan lausunnossa sekä nimelläni jaetussa muutosesityksessä näin kuuluvana: "Kirjaston omien kokoelmien käyttö kirjastossa ja niiden lainaus on maksutonta."

Ed. Urpilainen: Herra puhemies! Koska ed. Ryynäsen tekemä pykäläehdotus on samansisältöinen kuin esittämässämme vastalauseessa, pyydän saada kannattaa sitä.

Ed. Jouppila: Herra puhemies! Kannatan ed. Ryynäsen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Ryynänen ed. Urpilaisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin sivistysvaliokunnan lausunnon mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Ryynäsen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 4 jaa- ja 164 ei-ääntä; poissa 31. (Koneään. 11)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Ryynäsen ehdotuksen.

8, 13 ja 14 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

22. lakiehdotuksen 2 ja 7 §, 15 §, 5 luvun otsikko, 23 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

23. lakiehdotuksen 3 ja 8 §, 11, 12 ja 16 §, 4 luvun otsikko, 23 ja 24 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

24. lakiehdotuksen 1—5 §, johtolause ja nimike sekä

25. lakiehdotuksen 1—4 §, 1 luvun otsikko, 5 §, 2 luvun otsikko, 6—8 §, 3 luvun otsikko, 9 §, 4 luvun otsikko, johtolause ja nimike.

Eduskunta ryhtyy 26. lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1—4 § hyväksytään keskustelutta.

5 §.

Keskustelu:

Ed. Urpilainen: Herra puhemies! Ehdotan, että 5 § saisi sen sanamuodon, joka on esittämässäni I vastalauseessa.

Ed. Gustafsson: Herra puhemies! Kannatan ed. Urpilaisen tekemää ehdotusta.

Ed. Alaranta: Herra puhemies! Ehdotan, että 5 § hyväksyttäisiin hallituksen esityksen mukaisena, mikä merkitsee sitä, että Svenska Teaternin ja Tampereen Työväen Teatterin avustusprosentti olisi 50 prosenttia.

Ed. Saario: Herra puhemies! Kannatan ed. Alarannan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Urpilainen ed. Gustafssonin kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Ed. Alaranta ed. Saarion kannattamana on ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin hallituksen esityksen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s : Ehdotukset ovat vastakkaisia, joten niistä on ensin äänestettävä keskenään ja sen jälkeen voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Alarannan ja ed. Urpilaisen ehdotusten välillä.

Ed. Alarannan ehdotus "jaa", ed. Urpilaisen ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 82 jaa- ja 80 ei-ääntä, 6 tyhjää; poissa 31. (Koneään. 12)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Alarannan ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Alarannan ehdotuksesta mietintöä vastaan.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 147 jaa- ja 16 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 33. (Koneään. 13)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

1 luvun otsikko, 6 §, 2 luvun otsikko, 7 ja 8 §, 3 luvun otsikko, 9 §, 4 luvun otsikko, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

27. lakiehdotuksen 2 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

28. lakiehdotuksen 5 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

P u h e m i e s : Kun hallintovaliokunnan ehdotusta ei ole muuttamattomana hyväksytty, asia lähetetään suureen valiokuntaan.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. M ä k i - H a k o l a : Herra puhemies! Ilmoitan, että suuri valiokunta kokoontuu välittömästi tämän täysistunnon päätyttyä, tai jos istunto ei ole päättynyt valtioneuvoston kyselytuntiin mennessä, niin siinä tapauksessa kello 17.40.

---

3) Ehdotukset laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 216/1991 vp
Lakialoitteet n:ot 4 ja 5
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 7

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 7. Viime istunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. R. Ahon kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin III vastalauseeseen sisältyvät lakiehdotukset.

Ed. Urpilainen ed. Tykkyläisen kannattamana on ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin I vastalauseeseen sisältyvät lakiehdotukset.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjaa koskevissa äänestyksissä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Stenius-Kaukosen ehdotuksesta ed. Urpilaisen ehdotusta vastaan ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Urpilaisen ja ed. Stenius-Kaukosen ehdotusten välillä.

Ed. Urpilaisen ehdotus "jaa", ed. Stenius-Kaukosen ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 110 jaa- ja 22 ei-ääntä, 36 tyhjää; poissa 31. (Koneään. 14)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Urpilaisen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Urpilaisen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy hallintovaliokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Urpilaisen ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 93 jaa- ja 75 ei-ääntä; poissa 31. (Koneään. 15)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt hallintovaliokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1—4 §, 1 luvun otsikko, 5 ja 6 § hyväksytään keskustelutta.

7 §.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ehdotan, että 7 § hyväksyttäisiin 1 momentin osalta kuten valiokunnan mietinnössä.
2 momentin toinen virke kuuluisi: "Kokoamisen yhteydessä on kuultava kuntien keskusjärjestöjä ja ammatillisia keskusjärjestöjä."
3 momentti kuuluisi kuten valiokunnan mietinnössä.
Tämä on III vastalauseen mukainen ehdotus.

Ed. Skinnari: Herra puhemies! Kannatan tätä myös meidän vastalauseessamme olevaa ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Skinnarin kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Stenius-Kaukosen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 94 jaa- ja 70 ei-ääntä; poissa 35. (Koneään. 16)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

8 §, 2 luvun otsikko ja 9—11 § hyväksytään keskustelutta.

12 §.

Keskustelu:

Ed. Urpilainen: Herra puhemies! Ehdotan, että 12 § saisi sen sanamuodon, joka on esittämässäni I vastalauseessa.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Tämä on myös III vastalauseen mukainen ehdotus, joten kannatan tätä ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Urpilainen ed. Stenius-Kaukosen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Urpilaisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 89 jaa- ja 73 ei-ääntä; poissa 37. (Koneään. 17)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

13 §.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksytään III ja myös I vastalauseen mukaisena.

Ed. Urpilainen: Herra puhemies! Pyydän saada kannattaa ed. Stenius-Kaukosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Urpilaisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Stenius-Kaukosen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 91 jaa- ja 75 ei-ääntä; poissa 33. (Koneään. 18)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

14—19 §, 3 luvun otsikko, 20—30 §, 4 luvun otsikko, 31 ja 32 §, 5 luvun otsikko, 33 ja 34 § sekä 6 luvun otsikko hyväksytään keskustelutta.

35 §.

Keskustelu:

Ed. Urpilainen: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen sanamuodon, joka on esittämässämme I vastalauseessa, kuitenkin niin korjattuna, että 2 momentti hyväksyttäisiin mietinnön mukaisena, jolloin vastalauseen 2—4 momentti muuttuu 3—5 momentiksi.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Kannatan ed. Urpilaisen ehdotusta ja ehdotan, että pykälästä äänestetään momenteittain, paitsi että hallituksen esityksen 3 ja 4 momentin säilyttämisestä äänestetään yhdellä kertaa.

Ed. Ukkola: Herra puhemies! Ehdotan V vastalauseen mukaisesti, että 35 § poistettaisiin. Samalla ehdotan, että 36 § poistetaan myös V vastalauseen mukaisesti ja että ehdotuksista äänestetään yhdessä, koska nämä kuuluvat oleellisesti yhteen.

Puhemies: Lakiehdotuksesta on äänestettävä pykälä kerrallaan.

Ed. Lahikainen: Herra puhemies! Haluan kannattaa ed. Ukkolan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Urpilainen ed. Stenius-Kaukosen kannattamana ehdottanut, että 1 momentti ja uusi 3 momentti hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisina sekä että 4 ja 5 momentti kuuluisivat kuten hallituksen esityksen 3 ja 4 momentti.

Ed. Ukkola on ed. Lahikaisen kannattamana ehdottanut, että pykälä poistetaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Urpilaisen ehdotuksista mietintöä vastaan ja lopuksi ed. Ukkolan ehdotuksesta mietintöä vastaan sellaisena, miksi se on edellisissä äänestyksissä muodostunut.

Menettelytapa hyväksytään.

Puhemies: Ed. Urpilaisen ehdotuksista äänestetään siten, että 1 momentista ja uudesta 3 momentista äänestetään erikseen sekä 4 ja 5 momentista samalla kertaa.

Äänestykset ja päätökset:

35 §:n 1 momentti.

Äänestys ed. Urpilaisen ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Urpilaisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 89 jaa- ja 77 ei-ääntä; poissa 33. (Koneään. 19)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt mietinnön.

35 §:n 2 momentti hyväksytään.

35 §:n uusi 3 momentti, jota ei ole mietinnössä.

Mietintö "jaa", ed. Urpilaisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 87 jaa- ja 78 ei-ääntä; poissa 34. (Koneään. 20)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt mietinnön.

35 §:n 4 ja 5 momentti, joita ei ole mietinnössä.

Mietintö "jaa", ed. Urpilaisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 87 jaa- ja 78 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 33. (Koneään. 21)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Ukkolan ehdotuksesta, joka tarkoittaa 35 §:n poistamista.

Mietintö "jaa", ed. Ukkolan ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 133 jaa- ja 28 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 37. (Koneään. 22)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

36 §.

Keskustelu:

Ed. Urpilainen: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen sanamuodon, joka on esittämässämme I vastalauseessa.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Kannatan tätä lautakunnan kokoonpanoa koskevaa ed. Urpilaisen ehdotusta.

Ed. Ukkola: Herra puhemies! Ehdotan V vastalauseen mukaisesti, että pykälä poistetaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Urpilainen ed. Stenius-Kaukosen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Ed. Ukkola on ehdottanut, että pykälä poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Koska ed. Ukkolan ehdotusta ei ole kannatettu, se raukeaa.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Urpilaisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 91 jaa- ja 75 ei-ääntä; poissa 33. (Koneään. 23)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Uusi 37 §, jota ei ole mietinnössä.

Keskustelu:

Ed. Urpilainen: Herra puhemies! Ehdotan, että lakiin lisätään uusi 37 § I vastalauseen mukaisesti, mikä tarkoittaa palveluasiamiesjärjestelmän hyväksymistä.

Ed. Muttilainen: Herra puhemies! Kannatan ed. Urpilaisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Urpilainen ed. Muttilaisen kannattamana ehdottanut, että lakiin lisättäisiin uusi 37 § I vastalauseen mukaisesti.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Urpilaisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 90 jaa- ja 72 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 35. (Koneään. 24)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

37—43 §, 7 luvun otsikko ja 44 § hyväksytään keskustelutta.

45 §.

Keskustelu:

Ed. Urpilainen: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksytään I vastalauseen mukaisesti, jossa se on 46 §.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Tämä ehdotus tarkoittaa, että hallituksen kriisiohjelman mukaista heikennystä pykälään ei hyväksyttäisi. Kannatan ed. Urpilaisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Urpilainen ed. Stenius-Kaukosen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen 46 §:n mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Urpilaisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 92 jaa- ja 75 ei-ääntä; poissa 32. (Koneään. 25)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

46 ja 47 § hyväksytään keskustelutta.

Uusi 48 §, jota ei ole mietinnössä.

Keskustelu:

Ed. Urpilainen: Herra puhemies! Ehdotan, että lakiin lisätään 48 § I vastalauseen mukaisesti.

Ed. Muttilainen: Herra puhemies! Kannatan ed. Urpilaisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Urpilainen ed. Muttilaisen kannattamana ehdottanut, että lakiin lisättäisiin 48 § I vastalauseen mukaisesti.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Urpilaisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 92 jaa- ja 74 ei-ääntä; poissa 33. (Koneään. 26)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

8 luvun otsikko, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän 2. lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1—3 § hyväksytään keskustelutta.

4 §.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ehdotan III vastalauseen mukaisesti, että 4 §:n 1 kohta kuuluisi hallituksen esittämässä muodossa eli seuraavasti: "sosiaalihuoltolain (710/82) 17 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu sosiaalityö, 2 kohdassa tarkoitettu kasvatus- ja perheneuvonta sekä 3 kohdassa tarkoitettuna kotipalveluna sosiaalihuoltolain 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun toimielimen ja yksityisen henkilön välillä tehtävään sopimukseen perustuva vanhuksen, vammaisen tai pitkäaikaissairaan kotona tapahtuva hoito tai muu huolenpito". — Nämä olisivat siis maksuttomia.

Ed. R. Aho: Herra puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. R. Ahon kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin hallituksen esityksen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Stenius-Kaukosen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 88 jaa- ja 77 ei-ääntä; poissa 34. (Koneään. 27)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

5 §.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisena, joka merkitsee mm. sitä, että röntgen- ja laboratoriokäynneistä ei voida periä maksua.

Ed. Urpilainen: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseemme mukaisena.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Urpilaisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Stenius-Kaukosen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 90 jaa- ja 73 ei-ääntä; poissa 36. (Koneään. 28)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

6 § hyväksytään keskustelutta.

7 §.

Keskustelu:

Ed. Urpilainen: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen sanamuodon, mikä on I vastalauseessa.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Kannatan ed. Urpilaisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Urpilainen ed. Stenius-Kaukosen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Urpilaisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 89 jaa- ja 77 ei-ääntä; poissa 33. (Koneään. 29)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

8 § hyväksytään keskustelutta.

9 §.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ehdotan 9 §:n eli erikoismaksuluokan poistamista.

Ed. R. Aho: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. R. Ahon kannattamana ehdottanut, että pykälä poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Stenius-Kaukosen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 91 jaa- ja 76 ei-ääntä; poissa 32. (Koneään. 30)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

10—13 § hyväksytään keskustelutta.

14 §.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ehdotan, että 14 §:n 1 momentti hyväksytään III vastalauseen mukaisesti, mikä tarkoittaa, että kunta voi periä enintään kustannuksia vastaavilta osin hoidossa olevan henkilön eläkkeet, ja että momentin loppuun tulee uusi virke: "Hoidon aikana on henkilökohtaisia tarpeita ja itsenäistä selviytymistä varten varattava varoja vähintään kansaneläkkeen pohjaosan kaksinkertainen määrä."

Ed. Urpilainen: Herra puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukosen tekemää ehdotusta, koska se on sisällöltään samanlainen kuin esittämässämme vastalauseessa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Urpilaisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Stenius-Kaukonen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 88 jaa- ja 76 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 34. (Koneään. 31)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

15 §.

Keskustelu:

Ed. Urpilainen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 15 § saisi esittämämme I vastalauseen mukaisen sisällön.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Kannatan ed. Urpilaisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Urpilainen ed. Stenius-Kaukosen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Urpilaisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 92 jaa- ja 74 ei-ääntä; poissa 33. (Koneään. 32)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

16—19 §, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvän 3. lakiehdotuksen 11 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän 4. lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

2 ja 5—8 § hyväksytään keskustelutta.

10 §.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ehdotan, että 10 §:n 1 momentti kuuluisi: "Sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä varten kunnassa tulee olla ammatillinen johtava sosiaalihuollon viranhaltija ja tarpeellinen määrä sosiaalihuollon ammatillista henkilöstöä" eli pykälä hyväksyttäisiin siinä muodossa, minkä sosiaalivaliokunta lausunnossaan esitti, joka on myös III vastalauseen mukainen.

Ed. Skinnari: Herra puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Skinnarin kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Stenius-Kaukosen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 87 jaa- ja 77 ei-ääntä; poissa 35. (Koneään. 33)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

12, 13 ja 15—17 § hyväksytään keskustelutta.

27 §.

Keskustelu:

Ed. Urpilainen: Herra puhemies! Ehdotan I vastalauseen mukaisesti, että 27 §:stä poistetaan 1 momentti.

Ed. Muttilainen: Herra puhemies! Kannatan ed. Urpilaisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Urpilainen ed. Muttilaisen kannattamana ehdottanut, että 1 momentti poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Urpilaisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 90 jaa- ja 75 ei-ääntä; poissa 34. (Koneään. 34)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

28, 34, 38, 40, 41, 43, 45—47 ja 54 § sekä voimaantulosäännös hyväksytään keskustelutta.

Johtolause.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ehdotan III vastalauseen mukaisesti, että täydennyskoulutusta koskevaa 53 §:ää ei kumota.

Ed. Skinnari: Herra puhemies! I vastalauseessa on myös ehdotettu, ettei sosiaalihenkilöstön koulutusta vähintään kerran viidessä vuodessa tarkoittavaa pykälää poistettaisi. Kannatan ed. Stenius-Kaukosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Skinnarin kannattamana ehdottanut, että johtolause hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Stenius-Kaukonen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 92 jaa- ja 74 ei-ääntä; poissa 33. (Koneään. 35)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvän 5. lakiehdotuksen 5 ja 46 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän 6. lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

12 § ja voimaantulosäännös hyväksytään keskustelutta.

Johtolause.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ehdotan, että 4 §:ää, joka kuuluu: "Päiväkodissa tulee olla lapsen hoidolle ja kasvatukselle sopivat toimitilat ja toimintavälineet sekä tehtävään soveltuva ja riittävä henkilökunta", ei kumota.

Ed. R. Aho: Herra puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukosen ehdotusta.

Ed. Skinnari: Herra puhemies! Kannatan myös ed. Stenius-Kaukosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. R. Ahon kannattamana ehdottanut, että johtolause hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Stenius-Kaukosen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 83 jaa- ja 80 ei-ääntä; poissa 36. (Koneään. 36)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän 7. lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

14 § hyväksytään keskustelutta.

23 §.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ehdotan, että 23 § kuuluu III vastalauseen mukaisesti.

Ed. Urpilainen: Herra puhemies! Pyydän saada kannattaa ed. Stenius-Kaukosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Urpilaisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Stenius-Kaukosen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 91 jaa- ja 75 ei-ääntä; poissa 33. (Koneään. 37)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

43, 45 ja 48 § hyväksytään keskustelutta.

68 §.

Keskustelu:

Ed. Urpilainen: Herra puhemies! Ehdotan, että 68 § saisi sen sanamuodon, mikä on esittämässäni I vastalauseessa.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Kannatan tätä ehdotusta, joka koskee erityishuoltopiirin enemmistöpäätöksiä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Urpilainen ed. Stenius-Kaukosen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Urpilaisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 88 jaa- ja 76 ei-ääntä; poissa 35. (Koneään. 38)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

69 § ja voimaantulosäännös hyväksytään keskustelutta.

Johtolause.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ehdotan, että 20 §:ää, joka koskee erityishuoltoneuvostoa, ei kumota.

Ed. Urpilainen: Herra puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Urpilaisen kannattamana ehdottanut, että johtolause hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Stenius-Kaukosen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 92 jaa- ja 75 ei-ääntä; poissa 32. (Koneään. 39)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvien

8. lakiehdotuksen 4 ja 12 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
9. lakiehdotuksen 4, 6 ja 7 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
10. lakiehdotuksen 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
11. lakiehdotuksen 5, 10, 14, 15 ja 22 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

12. lakiehdotuksen 13 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä
13. lakiehdotuksen 28 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän 14. lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

6, 9, 11, 12, 14, 14 a, 19, 21, 47 ja 48 § sekä voimaantulosäännös hyväksytään keskustelutta.

Johtolause.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ehdotan III vastalauseen mukaisesti, että 41 §:ää, joka koskee täydennyskoulutusta, ei kumottaisi.

Ed. Urpilainen: Herra puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Urpilaisen kannattamana ehdottanut, että johtolause hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Stenius-Kaukosen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 91 jaa- ja 73 ei-ääntä; poissa 35. (Koneään. 40)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvän 15. lakiehdotuksen 5 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän 16. lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

4 ja 10 § hyväksytään keskustelutta.

23 §, jota ei ole mietinnössä.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ehdotan, että ennen 28 §:ää otetaan käsiteltäväksi kumottavaksi ehdotettu 23 § eli että se säilytetään ja että sen 2 ja 3 momentti kuuluvat niin kuin III vastalauseessa. Tämä koskee sairaanhoitopiirin kuntainliiton määräyksiä. Tämä oli myös sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausunnossa.

Ed. Skinnari: Herra puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Skinnarin kannattamana ehdottanut, että 23 § hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö, jossa ei ole 23 §:ää, "jaa", ed. Stenius-Kaukosen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 84 jaa- ja 82 ei-ääntä; poissa 33. (Koneään. 41)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

28 ja 37 §, 12 luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvien
17. lakiehdotuksen 23 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
18. lakiehdotuksen 2, 7, 9 ja 19 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
19. lakiehdotuksen 3 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
20. lakiehdotuksen 3 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
21. lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike,

22. lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike,
23. lakiehdotuksen 11 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
24. lakiehdotuksen 7, 8, 26 ja 36 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
25. lakiehdotuksen 61 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
26. lakiehdotuksen 8 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
27. lakiehdotuksen 4 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
28. lakiehdotuksen 5 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
29. lakiehdotuksen 9, 13, 15 ja 16 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
30. lakiehdotuksen 21 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä
31. lakiehdotuksen 8 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy hallintovaliokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhetta ryhtyy johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

---

4) Ehdotus laiksi polttoaineverosta annetun lain verotaulukon muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 71
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 26

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 26. Viime istunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. Luukkainen ed. Backmanin kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin II vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy valtiovarainvaliokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Luukkaisen ehdotus hyväksytty.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 87 jaa- ja 62 ei-ääntä; poissa 50. (Koneään. 42)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Verotaulukko hyväksytään keskustelutta.

Voimaantulosäännös.

Keskustelu:

Ed. Apukka: Herra puhemies! Ehdotan I vastalauseen mukaisesti, että polttoaineveron korotusta ei toteuteta Pohjois- ja Itä-Suomen pääosin joukkoliikenteettömissä lääneissä.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Kannatan ed. Apukan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Apukka ed. Aittoniemen kannattamana ehdottanut voimaantulosäännökseen I vastalauseen mukaista muutosta.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Apukan ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 85 jaa- ja 50 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 62. (Koneään. 43)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotukset arpajaisverolaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 15
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 27

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 27. Viime istunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. Backman ed. Apukan kannattamana ehdottanut, että ensimmäisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi otettaisiin vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy valtiovarainvaliokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Backmanin ehdotus hyväksytty.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 78 jaa- ja 72 ei-ääntä; poissa 49. (Koneään. 44)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan mietinnön.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta
ensimmäisen lakiehdotuksen 1—25 §, johtolause ja nimike,
toisen lakiehdotuksen 10 ja 14 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä
kolmannen lakiehdotuksen 79 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi Autorekisterikeskuksesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 73
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 3

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 3. Viime istunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. Kasurinen ed. Lahikaisen kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin I vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy liikennevaliokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Kasurisen ehdotus hyväksytty.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 84 jaa- ja 67 ei-ääntä; poissa 48. (Koneään. 45)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt liikennevaliokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1—9 § hyväksytään keskustelutta.

10 §.

Keskustelu:

Ed. Kasurinen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 10 § saa sen muodon, joka sillä on I vastalauseessa, joka merkitsee sitä, että Autorekisterikeskuksen henkilöstön edut ovat samat kuin muillakin valtion liikelaitosten henkilöillä.

Ilmoitan samalla, että sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä tulee ehdottamaan lakia lepäämään yli valtiopäivien sen kolmannessa käsittelyssä.

Ed. Lahikainen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kasurisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Huomautan ed. Kasuriselle, että koska käsittelyn pohjaa koskeneen äänestyksen yhteydessä on jo äänestetty kyseisestä pykälästä ja näin ollen eduskunta on siitä tehnyt päätöksen, ei pykälää koskevasta ehdotuksesta voida enää äänestää.

Pykälä hyväksytään.

11—13 §, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotukset laiksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 9 ja 14 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 63
Lakialoite n:o 18
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 2

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 2. Viime istunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. P. Leppänen ed. O. Ojalan kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin II vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy työasiainvaliokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. P. Leppäsen ehdotus hyväksytty.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 76 jaa- ja 69 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 52. (Koneään. 46)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt työasiainvaliokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

8 §, jota ei ole mietinnössä.

Keskustelu:

Ed. Nikula: Herra puhemies! Työasiainvaliokunnan mietintöön liitetyssä I vastalauseessa on ehdotus 8 §:n muuttamisesta, joka on kaksi sanaa lyhyempi ja asiallisesti erilainen kuin äsken käsittelyn pohjaa koskeneessa äänestyksessä hylätty ehdotus, joten, arvoisa puhemies, ehdotan, että eduskunta hyväksyisi tasa-arvolain 8 §:n siinä muodossa kuin se on työasiainvaliokunnan mietinnön I vastalauseessa, koska näin muutettuna Suomen lainsäädäntö tulisi vastaamaan Eta-sopimuksen maallemme asettamia velvoitteita.

Ed. Koskinen: Herra puhemies! Ed. Nikulan mainitsemilla perusteilla kannatan hänen tekemäänsä ehdotusta.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Omalta osaltani haluan kannattaa 8 §:n muotoilua tässä vaiheessa siinä muodossa kuin se on I vastalauseessa, kun valitettavasti oma ehdotukseni käsittelyn pohjan osalta ei saanut kannatusta eduskunnassa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Nikula ed. Koskisen kannattamana ehdottanut, että 8 § hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö, jossa ei ole 8 §:ää, "jaa", ed. Nikulan ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 74 jaa- ja 74 ei-ääntä; poissa 51. (Koneään. 47)

Toinen varapuhemies: Koska äänet ovat menneet tasan, on toimitettava lippuäänestys.

Pyydän äänestyksessä avustajiksi edustajat S-L. Anttila, Gustafsson, Stenius-Kaukonen ja Haavisto.

Lippuäänestys toimitetaan, minkä jälkeen toteaa

Toinen varapuhemies: Lippuäänestyksessä on annettu 74 jaa- ja 79 ei-ääntä; poissa 46. (Lippuään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Nikulan ehdotuksen.

9 ja 14 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta yhtyy työasiainvaliokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Toinen varapuhemies: Kun työasiainvaliokunnan mietintöä ei ole muuttamattomana hyväksytty, asia lähetetään suureen valiokuntaan.

8) Ehdotukset kiinteistöverolaiksi sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 50
Lakialoitteet n:ot 13 ja 14
Toivomusaloitteet n:ot 103, 112 ja 153/1991 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 28

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 28.

Keskustelu:

Ed. Apukka: Herra puhemies! Nyt on ensimmäisessä käsittelyssä monen mökin muorin ja vaarin, vuokralaisen ja omakotiasujan pitkään pelkäämä laki eli kiinteistöverolaki, jota Holkerin hallitus ei aikanaan rohjennut antaa, mutta jonka Ahon — Viinasen porvarihallitus uskalsi antaa. Tuntuu siltä, että Ahon hallitus uskaltaa antaa kaiken maailman mahdolliset ja mahdottomat esitykset, mitkä vain joku tulee keksineeksi.

Kiinteistöverolaki hallituksen esittämässä muodossa on monessa suhteessa erittäin epäoikeudenmukainen. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ei voi siihen sellaisenaan missään tapauksessa yhtyä.

Ensinnäkin kiinteistöverolaki kohdentaa kiinteistöveron pääosin asumiseen, ja se ei voi olla oikein. Me emme sitä hyväksy. Sen lisäksi kiinteistöverolaki pistää kaikkein köyhimmät kunnat entistä tukalampaan tilanteeseen. Valtio on monessa suhteessa siirtänyt omia vaikeuksiaan kuntien maksettavaksi ja kustannettavaksi. Tässä pakotetaan kunnat siirtämään vaikeuksia edelleen omille asukkailleen, kiinteistön haltijoille.

Täällä hyvin kauniisti monessa yhteydessä valtiovarainministeri Viinanen on puhunut kiinteistöverolaista ja hallituksen esityksestä ja todennut mm., että kunnat voivat kiinteistöverolain tuoton perusteella pienentää paineitaan veroäyriä kohtaan. Hän kerran jopa mainitsi, että kunnat voivat alentaa veroäyriään sen vuoksi, että saavat kiinteistöveron tuotosta uusia tuloja kunnalle. Tämä tietysti teoriassa pitää joiltakin osin paikkansa, mutta käytännössä se tulee johtamaan siihen, että kaikkein köyhimmillä ja vaikeimmassa asemassa olevilla kunnilla tämän suuntaisia mahdollisuuksia ei missään tapauksessa ole. Voi hyvin ajatella tilanteen, jossa kun ne kunnat, joita löytyy esimerkiksi pohjoisesta ja joilla on tällä hetkellä veroäyri jo 20 pennissä ja velkaa reippaasti tuplaten se, mitä kunnissa maassa keskimäärin, saavat tällaisen mahdollisuuden, ne ovat pakotetut käyttämään korkeimpia kiinteistöveroprosentteja tukalasta tilanteesta selvitäkseen. Tämä ei vasemmistoliiton mielestä ole oikein. Meidän mielestämme kiinteistöveroprosentti esimerkiksi erityisesti asumisen kohdalla on liian pitkähaarukkainen.

Edelleen kiinteistöverolakiesityksessä on kolmas erittäin suuri epäkohta, nimittäin se, että se toimii bruttoperiaatteella. Toisin sanoen monet kiinteistöt, esimerkiksi asuinkiinteistöt ja omakotitalot, ovat valmistuessaan lähes viimeistä markkaa myöten velkana ja kun kuitenkin veronmaksun perusteena tulee olemaan ainoastaan kiinteistön verotusarvo, tämä johtaa siihen, että monet esimerkiksi uuden omakotitalon omistajat maksavat monta vuotta pelkästään velasta kiinteistöveroa kunnalle, mikä ei missään tapauksessa voi olla oikein. Silloin kun kaikki muut kustannukset ovat velkaisella omakotiasujalla kaikkein suurimmat, hänet vielä laitetaan täydestä arvosta maksamaan kiinteistöstä kunnalle kiinteistöveroa. Näin silloin, kun kiinteistö on uusi, siinä ei ole ikäalennuksia, maksatetaan mahdollisimman katkerasti mahdollisimman korkeaa kiinteistöveroa. Tätä vasemmistoliitto ei voi hyväksyä, että pelkästään velasta maksatetaan ihmisillä kiinteistöveroa.

Arvoisa puhemies! Lyhyesti kerron ne esitykset, mitä vasemmistoliiton oma ehdotus pitää sisällään.

Ensinnäkin me haluamme veropohjaa laajennettavaksi. Hallitus on puhunut monessa yhteydessä, että kiinteistöverolakiesitys on oikeudenmukainen, kun se kohdentuu mahdollisimman laajalle. Meidän mielestämme pitäisi kiinteistövero ulottaa koskemaan myös aluevalvonnan ja maanpuolustuslaitoksen kiinteistöjä. Emme näe mitään perustetta, että ne vapautettaisiin kiinteistöverosta. Samoin haluamme, että maatalousmaa olisi kiinteistöveron piirissä, ei siksi, että siitä olisi suuri verotuotto. Päinvastoin maatalo-

usmaan osuus kaikista yhteenlasketuista verotusarvoista on maassamme vain puolen prosentin luokkaa. Se ei ole suuri asia, mutta se on tietynlainen oikeudenmukaisuuskysymys.

Sen sijaan emme kyllä ole sitä mieltä, että metsät pitäisi saattaa tässä vaiheessa kiinteistöveron piiriin, koska metsillä on metsävero ja toisaalta tiedämme, että verotus siltä osin on uudistumassa eli metsät tulevat kyllä saamaan veronsa. Emme halua, että niitä verotettaisiin moninkertaisesti.

Edelleen olemme sitä mieltä, mihin äsken viittasin, että bruttoperiaate kiinteistöveron toteuttamisessa on mielestämme epäoikeudenmukainen. Uudisrakennukset, jotka ovat asuinkäytössä, pitäisi vapauttaa ensimmäisten viiden vuoden ajaksi kokonaan kiinteistöverosta. Viiden vuoden jälkeen yleensä omakotiomistajalla on jo jotakin omaa kiinteistössään, jolloin voidaan kuvitella, että hän voisi jo jotakin veroa maksaa, mutta ei mielestämme pelkästä velasta.

Edelleen olemme sitä mieltä, että kiinteistöveroprosentin pitäisi asumisen osalta lähteä nollasta. Siellä, missä kunnan ei ole pakko asukkaitaan rasittaa kiinteistöverolla, pitäisi antaa kunnille mahdollisuus lähteä nollasta. Edelleen mielestämme asumisen verotuksen ylärajan pitäisi olla 0,2, jolloin ei mentäisi asumisessa kohtuuttomaan verotukseen.

Edelleen vapaa-ajan asumisen osalta olemme sitä mieltä, että alarajana tulisi olla 0,2 prosenttia verotusarvosta, mutta yläraja saisi olla enintään 0,5 prosenttia korkeampi kuin vakituisen asumisen kiinteistöveroprosentti. Mielestämme vapaa-ajan asuntojen kiinteistöveroprosenttia ei pidä pudottaa kovin alhaiseksi sen vuoksi, että jos se pudotetaan esimerkiksi vain korkeintaan kaksinkertaiseksi asumiseen verrattuna, se johtaa siihen, että tällä hetkellä vapaa-ajan asumisesta perittävä vero tulisi huomattavasti pienenemään. Ja meidän mielestämme ei ole kohtuullista, että vähänkin parempien vapaa-ajan asuntojen verotusta kevennetään silloin, kun ollaan omakotiasujille, tavallisille asujille, vuokralaisille pistämässä kiinteistöveroa.

Edelleen, jotta veron tuotto säilyisi kohtuullisena, kun olemme esittäneet asumisen osalta siihen alennuksia, esitämme, että kunnanvaltuusto voisi erikseen määrätä toimisto-, myymälä- ja teollisuusrakennuksille kiinteistöveron 0,60:n ja enintään 1,20 prosentin välillä.

Vielä olemme vastalauseessamme esittäneet, että kiinteistöstä ei määrättäisi kiinteistöveroa, jos vero olisi pienempi kuin 250 markkaa, kuitenkin siten, että mikäli samalla verovelvollisella on useita kiinteistöjä, vero jätetään määräämättä vain, jos niiden yhteenlaskettu vero olisi pienempi kuin 250 markkaa. Tällä ehdotuksellamme haluamme pyrkiä siihen, että kaikkein vaatimattomin, tavallisin asuminen jätettäisiin verotuksen alapuolelle, ja siksi tuo raja ehdotuksessamme on 250 markkaa.

Arvoisa puhemies! Edelleen olemme sitä mieltä, että tässä tilanteessa, jolloin mm. asumiselle ja monelle muullekin asialle on keksitty kaiken maailman hankaluuksia ja vaikeuksia tässä maassa, mielestämme tätä kiinteistöverolakia ei tulisi toteuttaa vielä ensi vuoden alusta, vaan vasta vuoden 94 alusta, jolloin luultavasti ja toivottavasti olemme tämän kaikkein vaikeimman ja pahimman lamakauden ylitse päässeet.

Arvoisa puhemies! Tulemme toisen käsittelyn yhteydessä esittämään, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin mietintöön liitetyn II vastalauseen mukainen ehdotus. Totean jo tässä yhteydessä, että mikäli hallitus aikoo ja haluaa jääräpäisesti viedä lävitse alkuperäisen esityksensä, epäoikeudenmukaisen kiinteistöveroesityksen, joka ei lainkaan kohdennu veronmaksukykyyn, vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ei voi olla kolmannessa käsittelyssä tällaisen lakiehdotuksen hyväksymisen kannalla.

Edustajat Kanerva ja T. Roos merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Apukka mielestäni maalasi turhiakin kauhukuvia kiinteistöverosta. Tässähän perusteeltaan on mielestäni aika tasapainoinen vero, kun siihen on yhdistetty katumaksu, asuntotuloverotus, kiinteistöjen harkintaverotus sekä poistettu manttaalimaksu. Ei kuitenkaan niin, ettei tulisi seurata tätä kiinteistöveron toteutumista. Tässä on eräitä ongelmia. Valiokunnan mietinnössä on ponsi, joka liittyy verotusarvoihin. Niitten määrää ja kohdentumista on syytä seurata. Tässä on myös se ongelma, että maaseudulla sijaitsevien asuinrakennusten verotusarvot ovat yhtä suuria kuin vastaavan kokoisten ja ikäisten kaupunkirakennusten verotusarvot. Kiinteistöjen sijainti kyllä vaikuttaa tontin arvoon, mutta ei vaikuta asuinrakennusten arvoon. Tämäkin vaatisi mielestäni tutkimista ja selvittämistä.

Ed. Apukkakin sanoi, että uusien omakotitalojen, miksei myös maatilarakennusten, verorasitus voi olla korkea, ja tavallaan voidaan sanoa, että velasta joudutaan maksamaan tietyllä tavalla veroa. Tätä myös pitäisi seurata, että uusien rakennusten osalta ei muodostu kohtuutonta veroa. Kuitenkin olen sitä mieltä, että kauhukuvien maalaaminen, mihin ed. Apukka osittain syyllistyi, ei tässä yhteydessä ole paikallaan.

Ed. Björkenheim (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun mielestäni on erinomaisen tarpeellista ja järkevää, että maatalousmaa on jätetty kiinteistöverotuksen ulkopuolelle ja tyydytty ja pitäydytty rakennuksiin ja asuintarkoituksiin olevaan tonttimaahan. Muuten maatilatalouden harjoittajat mielestäni olisivat eriarvoisessa asemassa muihin kiinteistöomistajiin nähden.

Olen samaa mieltä ed. Ala-Nissilän kanssa siitä, että varsinkin uusien maatalousrakennusten ja muidenkin rakennusten kohdalla saattaa tulla vaikeuksia. Toivonkin, että erityisesti nuorten viljelijäin kohdalla, jotka ovat investoineet uusiin tuotantorakennuksiin, voitaisiin vielä harkita kuntatasolla, mitä niiden kanssa voitaisiin tehdä, että tästä ei tulisi ylivoimainen rasite.

Ed. Apukka (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Ala-Nissilä totesi, että maalasin jotain kauhukuvia. En mielestäni näin tehnyt, koska on aivan selvää, että köyhät kunnat, missä muita tulolähteitä ei ole, joutuvat käyttämään ylimpiä veroprosentteja. Toisaalta ed. Ala-Nissilä totesi, että tämä on oikeudenmukainen vero. Haluaisin kuitenkin huomauttaa ed. Ala-Nissilälle, joka edustaa Suomen keskustaa, ja keskusta on hyvin pitkälle ollut maaseudun ihmisten puolue, että katumaksu poistuu kyllä kaava-alueella, mutta esimerkiksi haja-asutusalueella kaikki yksityisten teitten kunnossapitomaksut säilyvät. Niistä ei poisteta mitään näiltä maaseudun asukkailta. Kuten ed. Ala-Nissilä itse totesi, niin tilanne on kuitenkin se, että kiinteistön arvo sekä maalla että kaava-alueella on sama. Minun mielestäni tässä on pieni epäjohdonmukaisuus, jos tätä väitetään oikeudenmukaiseksi.

Toisaalta myös velkarakennuksista ensimmäisinä vuosina kiinteistöveron maksaminen on mielestäni täysin kohtuutonta eikä sillä ole mitään tekemistä oikeudenmukaisuuden kanssa. Ihmettelen, että hallituspuolueet eivät voineet olla siihen valmiita, että esimerkiksi uudet omakotirakennukset alkuvuosiksi, jolloin ne ovat pääosin velkana, olisi jätetty kiinteistöveron ulkopuolelle kokonaan. Minusta se olisi kohtuullista, ja silloin voitaisiin puhua jonkinlaisesta oikeudenmukaisuudesta.

Ed. Björkenheim puhui, että maatalousmaan jättäminen ulkopuolelle on oikein. Minun mielestäni se ei ole oikein silloin, jos hallitus puhuu siitä, että pyritään saamaan mahdollisimman laaja veropohja ja kaikki tämän kiinteistöveron piiriin. Kun katsotaan Kaupunkiliiton tilastoja, niin maatalousmaan osuus kaikista yhteenlasketuista verotusarvoista Suomessa on vain 0,5 prosenttia. Siis verona kiinteistövero maatalousmaalle ei merkitse mitään, mutta se olisi tietynlainen oikeudenmukainen lähtökohta.

Ed. Mäkelä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Nissilä mainitsi, niin kuin jo äsken ed. Apukkakin sanoi hänen maininneen, tästä hallituksen esityksestä, että tämä on oikeudenmukainen. Minun mielestäni tämä ei ole oikeudenmukainen, vaan hyvin epäoikeudenmukainen esitys, sillä jos ja kun tämä esitys tulee voimaan, niin tämän uuden verotuksen eli kiinteistöveron piiriin joutuu lukuisa joukko hyvin pienituloisia ihmisiä, jotka eivät aiemmin ole maksaneet asumisestaan veroa.

Hallituksella on ollut tietysti hyvä tavoite, tarkoitus yksinkertaistaa verotusta ja tehdä kiinteistövero. Nyt voidaan luetella, että manttaalimaksut ja katumaksut ja asuntotuloverotus, kaikki nämä, yhdistetään uudeksi kiinteistöveroksi. Mutta siinä ei ole huomioitu sitä, että nyt todella haja-asutusalueelta joutuvat pienkiinteistöjen omistajat kiinteistöverotuksen piiriin, ja heihän eivät ole aiemmin näitä luettelemiani maksuja maksaneet.

SMP:n eduskuntaryhmä ei voi hyväksyä hallituksen esitystä tässä muodossaan, sillä me katsomme, että olisi oikein ja kohtuullista, että olisi jonkinlainen tuloraja, mistä aletaan verottaa. Me olemmekin ryhmänä tehneet oman lakialoitteen, jossa on aivan selvästi markkamääräisesti sanottu, että yksinäinen henkilö alle 4 800 markan kuukausituloilla pitäisi jättää tämän verotuksen ulkopuolelle. Toisaalta taas pariskunta, jolla on alle 6 800 markkaa olevat kuukausitulot, olisi anomuksesta vapautettava kiinteistöverosta, eli emme kannata tätä tässä muodossa. Tulemme esittämään aikanaan käsittelyn pohjaksi omaa lakialoitettamme, joka olisi oikeudenmukainen; tästä äsken ed. Ala-Nissilä täällä puhui.

Ed. B a c k m a n : Herra puhemies! Näköjään kaikki hallituspuolueiden kansanedustajat ovat viisaasti poistuneet salista tämän asian käsittelyn ajaksi. Näin ehkä tulee olemaan ylipäätään tulevienkin verolakien osalta.

Tämä esitys, joka korvaa kolme veroa plus manttaalimaksun, on sinällään oikean suuntainen veropoliittisesti, kun se yhdenmukaistaa verotusta, kun se tekee sitä osin oikeudenmukaisemmaksi ja kun se erityisesti selkeyttää kaiken kaikkiaan meidän verojärjestelmäämme.

Mitä tulee asumiseen liittyvään verotukseen, tämä esitys ei ole vielä läheskään riittävä. Tämä uudistus sinällään ei ole edes kovin merkittävä markkamääräisesti yhtä asuntoa kohden, vaan monet muut veromuodot ovat merkittävämpiä.

Tämän vuoksi heti alkuun on todettava, että kaipaamme hyvin laajaa verouudistusta erityisesti leimaverotuksen osalta, koska siellä ei toteudu tänä päivänä sen paremmin yksinkertainen verojärjestelmä kuin myöskään oikeudenmukaisuus. On nimittäin niin, että asunnon ostajat ovat eri tilanteissa hyvin erilaisten verojen kohteena ja tällä tavalla asunnon ostamis- tai vaihtamistilanteessa joutuvat maksamaan huomattaviakin summia veroja.

Otan muutamia esimerkkejä. Kun ostetaan uutta omakotitaloa, siitä kaupungeissa joutuu maksamaan, vaikka se olisi kaupungin vuokramaalla, leimaveron, joka on yli 300 000 markan kauppahinnasta 6 prosenttia, siis 6 prosenttia, joka tarkoittaa puolen miljoonan markan omakotitalosta 30 000 kaupan yhteydessä. Samanaikaisesti maaseudulla haja-asutusalueella vastaavalla tavalla kunnan vuokratontilla olevasta omakotitalosta ei joudu tätä 6:ta prosenttia maksamaan. Tässä mielessä se vertailu, mitä täällä tehdään nyt tämän kiinteistöveron osalta, kaava-alueiden, siis lähinnä kaupunkikeskusten, ja toisaalta haja-asutusalueen välillä, ei ole oikein, koska lähtökohtatilanne on tänä päivänä erilainen näiden kahden tapauksen kohdalla, ja ne ovat nimenomaan tällä hetkellä haja-asutusalueen hyödyksi hyvin monella tapaa. On nimittäin vielä niin, että haja-asutusalueelle saa tänä päivänä lainoitusta myös kiinteistökauppaan edullisemmin ehdoin, kuin kaupungeissa on mahdollista saada.

Asunnon ostamisen yhteydessä joutuu maksamaan myös leimaveroa siitä lainasta, jonka pankista ottaa. Kun nykyisin omarahoitusosuus on erittäin pieni, tämä tarkoittaa sitä, että lähes koko kauppahinnasta joutuvat monet nuoretparit varsinkin ensiasunnon osalta maksamaan leimaveroa.

Tässä mielessä alkukustannukset jo pelkästään oman asunnon hankkimisen osalta saattavat olla usein useita kymmeniätuhansia markkoja. Tässä mielessä tämmöinen muutaman tuhannen markan vuosittainen kiinteistövero ei sinällään ole se merkittävin veromuoto rasituksen osalta. Tämän olen halunnut tähän alkuun todeta sen vuoksi, että kiinteistövero asettuisi yleisessä veropoliittisessa keskustelussa oikeisiin mittakaavoihin.

Kiinteistöveron suhteen hallituksen esitys pitää sisällään pyrkimyksen mahdollisimman laajaan veropohjaan ja sitä kautta yhtä kiinteistöä kohti mahdollisimman alhaiseen veroprosenttiin. Laaja veropohja olisi ollut saavutettavissa, mutta hallituksen esitys ei sitä sisällä. Merkittävimmät rajaukset sieltä ovat maatalous- ja metsämaa. Näiltä osin täällä on jo keskustelussa asiaa sivuttu ja pidetty osin perusteltuna niiden kummankin jättämistä ulos.

Maatalousmaan osalta ei ole mitään perustetta jättää sitä ulos tämän veron piiristä, ja toisaalta ne veromäärät, mitä siitä kaiken kaikkiaan tulisi, eivät olisi maatalouden harjoittajia kohtaan sellaisia, että niillä olisi kovinkaan suurta taloudellista merkitystä. Toisaalta on tunnustettava, että tällä verolla ei ole myöskään valtiontaloudellista merkitystä, joten kysymys tässä mielessä on puhtaasti oikeudenmukaisuudesta.

Metsämaan verotuksen osalta kysymys on jo myös valtiontaloudellinen. Siltä osin on viitattu ehkä tulevaan metsäverouudistukseen, jossa siirryttäisiin näillä näkymin myynnin verottamiseen. Tuolloin on aivan oikeudenmukaista ja perusteltua verottaa omaisuusmassaa elikkä metsiä ja erikseen verottaa vielä myynnin yhteydessä. Näin on nimittäin tarkoitus tehdä myös asuntojen osalta. Pääomaverouudistusesitykset pitävät sisällään sen, että asunnosta maksettaisiin lukuisia leimaveroja sen kaupan yhteydessä, maksettaisiin kiinteistöveroa sen hallinnan yhteydessä ja kun asunto myytäisiin, siitä maksettaisiin myyntivoittovero. Tässä mielessä analogia metsäpuolelle olisi aivan sama, jos metsät asetettaisiin nyt kiinteistöveron piiriin.

Sosialidemokraatitkin esittämässä toisessa käsittelyssä pohjaesityksenä ed. Kalliomäen lakialoitetta n:o 13, joka pitää sisällään kiinteistöveron piiriin sekä metsät että maatalousmaan. Toinen merkittävä seikka tässä esityksessä on veroprosentit, joita on erilaisille kiinteistöille määritelty.

Kun täällä on aiemmissa keskusteluissa erityisen voimakkaasti noussut esiin vapaa-ajan asuntojen verotus ja sitä on ehditty hallituspuolueitten toimesta jo nimittää jonkinlaiseksi uuden tyyppiseksi haittaveroksi, joka sikäli olisi jollain tavalla uutta ympäristöverotusta, niin haluan irtisanoutua tällaisesta näkemyksestä. On nimittäin hieman erilaista puhua pelkästään vapaa-ajan asumisen verottamisesta kuin erikseen kiinnittää huomiota niiden lomakiinteistöjen verottamiseen, jotka esimerkiksi rasittavat järviämme tai rannikkovesiämme sijaitessaan rannalla. Osa loma-asunnoista ja vapaa-ajan asunnoista on nimittäin sellaisia, että ne eivät rasita luontoa yhtään enempää kuin varsinainen asuntokaan. Tässä mielessä tällainen yksinkertaistaminen siitä, että tulisi määrätä erillinen haittavero ympäristönäkökulmasta vapaa-ajan asumiselle, ei ole perusteltua.

Tätä varten on perusteltua pitää nykyinen vapaa-ajan asumisen verotustaso suurin piirtein ennallaan. En sen vuoksi ole valmis esittämään esimerkiksi sitä, että vapaa-ajan asumisen ja varsinaisen asumisen veroprosentit olisivat samat, vaan olen sitä mieltä, kuten ryhmäkin on, että niillä voi olla tietty ero. Mutta voiko se ero näiden kahden veron osalta olla kuusinkertainen, minkä hallituksen esitys nyt mahdollistaisi? Väitän, että näin tulisi useissa maalaiskunnissa olemaan, että varsinaisesta asumisesta perittäisiin 0,1 prosenttia ja loma-asumisesta ja vapaa-ajan asumisesta 0,6 prosenttia. Tämän eron suuruus ei mielestäni ole oikein.

Tämän vuoksi sosialidemokraattien pohjaesitys elikkä ed. Kalliomäen lakialoite pitää sisällään mahdollisuuden kaksinkertaiseen veromäärään vapaa-ajan asunnoille verrattuna asuinkiinteistöihin. Tämä tarkoittaisi sitä, että jos kunnassa on esimerkiksi 0,25 veroprosenttina varsinaisille asunnoille, niin vapaa-ajan asunnoille voisi olla suurin piirtein nykyinen taso 0,5, joka siis vastaisi verotuottona myös nykyistä tasoa.

Asia ei ole niinkään katsottavissa varsinaisen asumisen ja vapaa-ajan asumisen väliseksi kysymykseksi kuin kaupunkilaisten ja maalaiskuntien asukkaitten väliseksi tasa-arvokysymykseksi. On nimittäin varmaa, että kaupungeissa, joissa esimerkiksi vapaa-ajan kiinteistöjä ei ole, joudutaan pistämään varsinaisten asuntojen veroprosentti jonnekin 0,2—0,3 prosenttiin. Näiden kaupunkilaisten vapaa-ajan asunnosta se monesti olisi siis tämän lakiesityksen perusteella 0,6, kun taas noissa kunnissa, joissa heillä vapaa-ajan asunto on, sen kunnan asukkaat omasta asunnostaan maksaisivat 0,1 prosenttia. Ei ole oikein se, että kaupunkilaisia tässä mielessä rokotettaisiin erikseen.

Tämä on myös kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuksien kannalta sikäli ristiriitaista, että on toisaalta oikein, että tämä vero säädetään paikallisella tasolla: Kunnanvaltuustot tekevät siitä päätöksen, ja tällä tavalla kuntalaisilla on mahdollisuus vaikuttaa jo etukäteen, mutta myös jälkikäteen esimerkiksi kunnallisvaaleissa päätökseen ja sen perusteisiin. Vapaa-ajan asuntojen osalta tämä on kuitenkin hankalaa, koska harvemmalla vapaa-ajan asunto sijaitsee kotikunnassa ja näin ollen hänellä ei myöskään ole äänioikeutta tuossa kunnassa. Tässä mielessä kunnallinen päätöksenteko voi "mielivaltaisesti" ilman poliittista kontrollia määritellä vapaa-ajan asunnoille haluamansa verotason, ja näin ollen se tulisi yleensä olemaan niin korkea, kuin laki vain sallii.

Kun verohallinnon aikataulut alkavat vasta nyt päästä jotakuinkin normaaliverotuksen osalta normaaliin aikatauluun — ne ovat vielä kuukauden, kaksi myöhässä ensi vuodenvaihteessa — ja kun on tulossa uusia verouudistuksia, jotka tulevat työllistämään verohallintoa ja kun erilaiset kiinteistörekisterit ja erityisesti kiinteistöjen arvostus eivät ole tällä hetkellä ajan tasalla, on syytä lykätä tätä uudistusta vuoden 94 alkuun. Ed. Kalliomäen lakialoite pitää sisällään esityksen tästä vuoden lykkäyksestä.

Esitämme myös, että alarajaa alennettaisiin tästä 100 markasta. Se tarkoittaisi silloin sitä, että normaalin verokäytännön mukaisesti alle 20 markan veroa ei perittäisi, mutta siihen asti kaikki vero perittäisiin. Tämä poikkeaa hyvin huomattavasti siitä, mitä vasemmistoliitto esittää elikkä 250:tä markkaa alarajaksi. Tuo 250 markkaa tietäisi sitä, että kunnissa erittäin suuri osa kiinteistökannasta jäisi kokonaan veron ulkopuolelle. Otan esimerkin: Jos vero on 0,1 prosenttia, 0,5 miljoonan markan kiinteistöstä verotusarvo on 250 000 elikkä siitä menisi veroa 250 ja tällä tavalla jo tällaiset puolen miljoonan markan talot ja siitä alaspäin jäisivät tämän veron ulkopuolelle. Tiedän, että monissa kunnissa hyvin huomattava osa kiinteistöistä on alle tuon 0,5 miljoonan markan käyvän arvon eli 250 000 markan verotusarvon.

Uudistus tulee hyödyttämään joitakin sellaisia kiinteistönomistajia, jotka tällä hetkellä maksavat asuntotulon verotuksen kautta useita tuhansia markkoja enemmän veroa kuin uusi kiinteistövero tietäisi. Tässä mielessä on syytä tode-

ta, että kun jatkossa kehitetään verotusta esimerkiksi varallisuusveron osalta, on tämä asia huomioitava siellä. Kun nyt siirrytään puhtaasti jakoveroon myös kiinteistöjen osalta ja aiemmin on joutunut esimerkiksi asuntotuloverotuksen kautta maksamaan progressiivista veroa, niin varallisuusveron osalta tämä asia voidaan korjata siten, että kovin suuria pudotuksia myöskään nykyisistä veromääristä ei tällaisten miljoonaasuntojen ja miljoonakiinteistöjen osalta tapahdu.

Haluan lopuksi vielä kiinnittää huomiota kahteen seikkaan, ensinnäkin verotusarvoihin. Valiokunta kiinnittää erittäin hyvin huomiota siihen, että verotusarvot määräytyvät tänä päivänä osittain sattumanvaraisesti sikäli, että hintakartta-alueet ovat melko laajoja ja joissakin kaupungeissa, jotka sijaitsevat järvien rannoilla, saattaa olla kiinteistöjä, joiden pelkkä tonttipohjan arvo on kolminkertainen verrattuna parinsadan metrin päässä olevaan tonttiin. Kun arvostukset lasketaan keskimääräisistä arvoista tuolla alueella, niin toinen kiinteistö saattaa hyötyä tästä huomattavastikin ja toista yliarvostetaan. Tässä mielessä on syytä tarkentaa niin tonttien kuin myös rakennuskannan arvostuksia.

Toinen asia on rakennussuojelu. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että suojeltujen ja suojeltavien rakennusten osalta voitaisiin asia huomioida niiden verotusarvossa, ettei tarvitsisi tehdään mitään erillistä poikkeusta tähän verolainsäädäntöön, ja tältä osin voitaisiin edesauttaa rakennussuojelua.

Haluan lopuksi vielä todeta, että viiden vuoden vapautus, jota täällä on esitetty, ei sikäli ole oikein hyvä, että ei pelkästään uusi asunto ole kallis, vaan myös käytettynä eli siis vanhana ostettu asunto. Viisi kuusi vuotta vanhassa asunnossa verotusarvo ei vielä ole kovinkaan paljon pudonnut, mutta siitä joutuu maksamaan hyvin suuren veron. Jos pelkästään uudelle asuntokannalle osoitettaisiin tämä verokevennys, se ei olisi myöskään oikeudenmukainen toimenpide.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Suominen.

Ed. Liikkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Backman hyvin paljon toi negatiivisia seikkoja tästä kiinteistöverolain uudistuksesta. Itse olen kuitenkin sitä mieltä, että jos ajatellaan kokonaisuutena lakia, niin tämä on erittäin tervetullut uudistus ja monia vanhoja verotusjärjestelmiä poistaa.

Olen asuntotulosta aina ihmetellyt, että tällaista yleensä Suomessa peritään, ihan päinvastoin kuin ed. Backman toi esille. Minusta Suomessa on hyvin vähän ihmisiä, joilla todella on varaa ilman velkapääomaa rakentaa asuntoja, ja asuntotulon piiriin jäävät jo hyvin pienetkin kiinteistöt. Nämä ihmiset ovat yleensä tinkineet jostakin muusta elämänmenosta, satsanneet asumiseen, ja heitä rangaistaan siitä, että he viikosta toiseen tekevät työtä, korjaavat omakotitaloa. Toisaalta on ihmisiä, jotka ovat hyvin paljon vuokra-asunnoissa, saavat tukea. Minusta koko asuntotulo on väärin, ja olen erittäin mielissäni siitä, että tämmöinen verotusmuoto poistuu.

Myös ed. Backman, valtuuston jäsenenä tietääkseni, tässä hyvin paljon toi vapaa-ajan asuntojen kohdalla esille maksimiveroprosentteja. Jokainen meistä tietää, että vapaa-ajan asunnot eivät ole korkean verotuksen piirissä tänä päivänäkään. Vaikkakaan en suosi sitä, että kovin paljon vapaa-ajan asuntoja verotetaan, olen sitä mieltä, että nyt kun veroprosenttia kuntien on mahdollisuus säätää, niin kuntien tulee tehdä se kohtuulliseksi ja nimenomaan suosia näitä ihmisiä, jotka todella siellä huilaavat ollakseen pirteitä työelämässä. Näiden ihmisten on myös vaadittava, että kuntien palvelut vapaa-ajan asuntojen käyttäjille lisääntyvät.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Backman teoretisoi tätä asiaa aika laajasti ja etupäässä tyytyi lisäämään tätä veropohjaa maatalouden suuntaan. En itsekään ole aivan varma, onko maatalouden kohtelu tässä kiinteistöverolakiehdotuksessa ihan johdonmukainen, mutta jos sitä laajemmalti miettii, niin tähän johtopäätökseen pääsee eri syistä, joita ei lyhyessä vastauspuheenvuorossani tietenkään tarvitsekaan lähteä esittelemään.

Sen sijaan hän ei lainkaan kiinnittänyt huomiota, jos nyt sitten pidin korvani kokonaan auki, näihin pienasujiin, jotka ovat pienituloisia ja ovat elämässään pystyneet hankkimaan ja säästämään itselleen asunnon. Asuntojen verotusarvot, kun verotusarvoja lähdetään lähiaikoina varmasti kovasti nostamaan tämän lain voimaantulon jälkeen, ovat kuitenkin sellaiset, että he joutuvat maksamaan merkittäviä veroja. Siis kyseessä ovat nämä mummojen punaiset mökit. Se on tietenkin naiivi käsite, mutta siihen meidän lakialoitteessamme on nimenomaan kiinnitetty huomiota. Sosialidemokraatit eivät välitä näistä

yhtään mitään. He ehkä katsovat, että nämä ovat SMP:läisten ja vasemmistoliiton kannattajia, ja asiat ratkaistaan tällä perusteella.

Mitä tulee vapaa-ajan asuntoihin, jos kaupunkilaisilla on vapaa-ajan asunto jossakin kunnassa, niin kyllä minä katson, että he voivat maksaa hiukan enemmän veroa, koska he eivät maksa tähän kuntaan muuten veroja, mutta siellä on kuitenkin palvelut, joita myös kesäaikana tarvitaan ja joita kunta pitää yllä. Näin ollen ei voida lähteä siitä, että varsinaisen asunnon ja toisessa kunnassa olevan kesäasunnon verotus olisi sama. Minä lähden siitä, että vapaa-ajan asuntoja voidaan verottaa reippaasti enemmän.

Mitä tulee metsän verotukseen myöhemmässä vaiheessa, jos se menee myyntiperusteiseksi, niin jos Suomessa vielä joskus puuta tarvitaan, niin silloin myynti tulee sellaiseksi, että sitä ei pysty kukaan ennakoimaan, koska tulot tietenkin lisätään silloin kaupunkilaismyyjän veroihin ja tämä ei mielellään myy ainakaan silloin, kun puuta tarvittaisiin.

Ed. R e n k o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä on hyvä jatkaa. Nimittäin edellisissä puheenvuoroissa on kaivattu maa- ja metsätalousmaan kiinteistöveron piiriin ottamista. On syytä todeta, että asiantuntijat valiokunnassa totesivat, että mitkään näistä entisistä maksuista eivät suoranaisesti koske maa- ja metsätalousmaata, katumaksut jne., joten tässä ei voi nähdä syy-yhteyttä.

Toisaalta sen fiskaalinen merkitys olisi erittäin pieni. Maatalousmaan osalta arvioidaan, että vain 20 miljoonaa tuo tulo olisi. Lisäksi kun otetaan maatilatalouden ylivelkaantumistila huomioon, niin katsottiin kohtuuttomana tätä puolta.

Metsäpuolelta tuotto olisi 250 miljoonaa, mutta omistajista kaksi kolmasosaa on kaupunkimetsänomistajia. Ehkä siinä on syy, että sordiino on päällä sosialidemokraateilla ja muilla arvostelijoilla enemmän metsän kuin maan suhteen.

Koko kiinteistöveron, jos lasketaan minimiprosentilla, tuotto on noin 700 miljoonaa kunnille ja keskiarvoprosentin mukaan 1,8 miljardia. Maksimiprosentilla tuotto on noin 3 miljardia. Tähän tietenkin tämmöinen 20 miljoonan tulo peltojen ja maapohjan osalta on pieni, joskin se rahana on suuri.

SMP valitti edellisissä puheenvuoroissa sitä, että pienet vanhat omakotitalot joutuvat liian kovan rasituksen piiriin ja tämä on sikäli väärin. On syytä muistuttaa SMP:tä siitä, että sitä varten juuri on laadittu pykälä, että alle 100 markan veroa ei kanneta. Mikäli ei sitäkään pysty hoitamaan, kyllä verovapautta voi edelleenkin anoa kunnalliselta päätöksentekijältä aivan niin kuin tähänkin saakka on voinut. On eri asia, miten sitä annetaan. Silloin täytyy toimia ja äänestää oikein kunnallisvaaleissa.

Ed. K o r v a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Backmanin puheenvuoron johdosta haluan kahteen asiaan kiinnittää huomiota. Ensin vapaa-ajan asuntojen verottamisesta.

Niin ed. Backman kuin eräät muutkin ovat esittäneet sellaista näkökantaa, että nyt kuntiin tulee epäoikeudenmukainen verottamisen mahdollisuus vapaa-ajan asuntojen osalta. Asiaa voi lähestyä myös toiselta kantilta ja lähteä siitä, että nyt kunnille tulee mahdollisuus asennoitua asiaan sillä tavalla, että vapaa-ajan asunnoista koituvat kustannukset määritetään sillä tavalla, että ne vastaavat vapaa-ajan asunnoista saatavaa hyötyä. Uskon, että kunnissa tämä tarkastelu tulee veron määrittelyn pohjaksi aika laajalla rintamalla.

Tällöin ryhdytään pohtimaan sitä, saavatko kunnat nykyisin vapaa-ajan asuntojen kaavoituksesta, muista rakentamismaksuista, myöhemmin jätehuoltopalveluista, ympäristön hoidosta jne. vastaavat tuotot, mitä palvelujen välttämätön kustantaminen kunnille tulee maksamaan. Toisaalta myös tulee arvioitavaksi se, että vapaa-ajan asuntojen käyttäjät käyttävät yhä enenevästi ympärivuotisesti kunnan sellaisia palveluja, joita nykyisin annetaan maksuttomaksi, viittaan esimeriksi kirjasto- ja terveyspalveluihin jne. Uskon, että päinvastoin syntyy enemmän vuoropuhelua sen suhteen, että palvelut ovat kunnossa, kun tiedetään, että niistä myös voidaan periä vastaava maksu.

Lisäksi totean maatalouden- ja maaseudun verotuksesta, että ainoa väestöryhmä, jolle varmasti kiinteistövero lisää verotusta, on maaseutuväestö, koska laki ei poista mitään veroa maaseudulta mutta tuo uutta.

Ed. B a c k m a n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun tehdään vertailuja, on tietysti erittäin hankala lähteä vertailemaan, jos lähdetään nollatasosta maatalouden verotuksessa. Jos nollaan pistetään jotain lisää, niin totta kai nousu on aina suuri. Sen takia tällainen vertailua on hyödytöntä. Oikeaa vertailua on se, että verrataan oikeudenmukaisesti, mitä maksavat

muut asunnon tai kiinteistön omistajat ja mitä maksavat maaseutukiinteistön omistajat. Tämä on se oikea vertailutapa.

On puhuttu siitä, että nyt tuettaisiin jollain tavalla erittäin paljon, kuten ed. Liikkanen totesi, vuokralla-asujia ja velkaisia omistusasujia tuetaan vähän. Se ei pidä paikkaansa. Asia on juuri päinvastoin: Meillä tuetaan omistusasumista. Mielestäni ei ole oikein, että kun on asuntonsa maksanut ja asuu hyvin edullisesti verrattuna vuokralla-asujiin, niin vuokralla-asujat maksavat kuitenkin koko ajan myös pääomakustannuksia vuokrassaan. Mielestäni nykyinen järjestelmä on ollut oikea, että isosta asunnosta joutuu maksamaan myös asuntotuloveroa, vaikka ed. Liikkanen piti tätä kohtuuttomana.

SMP:n toimesta on viitattu siihen, että pitäisi olla tietty tuloraja, mihin saakka vapautettaisiin kiinteistöveron piiristä, niin siinä on se ongelma, että pääomatuloilla, esimerkiksi korkotuloilla, elävät eivät sen jälkeen maksaisi kiinteistöveroa. Ei tämäkään ole mielestäni oikein vaan se, että vero katsotaan kiinteistön ja sen arvon mukaan.

Arvojen osalta on syytä todeta, että pienistä mökeistä vero vuositasolla tulee olemaan noin 200 markkaa. Tässä mielessä kysymys ei ole mistään kohtuuttomasta menoerästä, kun se on alle 20 markkaa kuukaudessa.

Ed. A p u k k a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minäkään en oikein ymmärtänyt ed. Liikkasen järjenjuoksua, kun hän piti kiinteistöveroa erittäin tarkoituksenmukaisena ja oikean suuntaisena. Toisaalta hän sanoi, ettei ole koskaan ymmärtänyt asuntotuloverotusta. Tämähän on täysin käsittämätöntä, jos yleensä halutaan pitää tätä esitystä jonkinlaisena oikeudenmukaisena esityksenä, niin kuin olen käsittänyt hallituspuolueiden sanovan.

Kun ajatellaan maaseutua, niin asuntotulosta siellä on hyvin harva maksanut veroa, ainoastaan todella kunnollisista asunnoista. Ed. Liikkasen ihannoima kiinteistövero tällaisenaan tulee johtamaan siihen, että kaikki maaseudun asukkaat saavat uuden veron. He maksavat kiinteistöveroa, vaikka joka nurkka olisi täysin velassa, niin maksavat siitä velastakin kiinteistöveroa. Miten tätä voi sanoa samana päivänäkään asuntotuloon verrattuna oikeudenmukaisemmaksi systeemiksi. En ymmärrä kyllä ed. Liikkasen järjenjuoksua!

Ed. Aittoniemi sanoi, että SMP:n tekemä esitys on pienasujien ja pienten punaisten mökkien puolella. Myös vasemmistoliiton ehdotus on nimenomaan sen suuntainen, että se jättää pienet punaiset mökit kiinteistöveron ulkopuolelle.

Kolmanneksi, vapaa-ajan asuntojen osalta en minäkään ymmärrä sosialidemokraattien tekemää esitystä, koska se useimmissa tapauksissa tulee johtamaan siihen, että vapaa-ajan asuntojen verotus tulee huomattavasti nykyisestään pienenemään. Se ei kai ole oikeudenmukainen tavoite, jos yhtä aikaa ollaan valmiita siihen, että kaikille maaseudun asukkaille on tulossa täysin uusi vero.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun on seurannut tästä asiasta nyt käytyjä kahta keskustelua isossa salissa, on voinut kiinnittää huomiota siihen, että toisaalta akilleenkantapää on se, onko maa- ja metsätalousmaa verotuksen kohteena tässä yhteydessä vai ei. Siihen liittyen ja liittyen ed. Backmanin puheenvuoroonkin, totean vain sen, että kun metsäverotus on nyt rakenteellisesti perustavaa laatua olevalla tavalla uudistuksen kohteena, silloin olisi hyvin järkevä, että se puoli hoidetaan kokonaisuudessaan siinä yhteydessä. Jos sitä yritetään ympätä tähän yhteyteen, niin se saattaa olla demarienkin pyrkimysten vastainen sikäli, että te saatatte pyrkiä sillä puolella sellaiseen uudistukseen, joka ei onnistukaan sen takia, että te olette räpeltäneet tämän lain yhteydessä. Eli sillä tavalla asia täytyy katsoa, että kokonaisuudet menevät oikeissa kokoonpanoissa.

Toinen seikka on vakituiseen asuinrakennukseen kohdistuva verotus. Palautan mieliin sen keskustelun valtionosuusuudistuksen yhteydessä, jossa kaikki mahdolliset tahot tähdensivät, että täytyy luottaa kuntatasoon ja mahdollistaa se, että asia katsotaan kuntatasolla. Siitä seuraa automaattisesti silloin se, että 0,00 prosenttivaihtoehdon täytyy olla kuvassa mukana. Tämä logiikka ei muuten toimi. Tuntuu muuten aika koomiselta, että eilen puhuttiin fanaattisesti tuota ja tänä päivänä justiinsa päinvastaista. Sillä tavalla harakatkin nauravat tälle puuhelolle isossa salissa.

Ed. B a c k m a n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Aikataulusta, missä järjestyksessä uudistuksia pitäisi tehdä. Jos metsävero irrotetaan tästä yhteydestä sillä perusteella, että sen osalta on tulossa muita uudistuksia, niin sama kriteeri kävisi myös asuntoverotukseen. Asuntojen osalta pääomaverotus on täysin auki, mitä sille tullaan tekemään. Menevätkö asunnot

myyntivoittoveron piiriin, niin kuin pääomaverouudistusesitys esittää? Se tulee lisäämään huomattavasti asuntojen verorasitusta. Leimaverouudistus on täysin alkutekijöissään, ja siltä osin meillä ei ole tietoa, mitä tulee tapahtumaan. Kuten puheenvuorossani totesin, kertakaupoissa liikutaan kymmenissätuhansissa markoissa, tässä parituhatta markkaa vuodessa, eli kymmenen vuotta saadaan mennä eteenpäin, että päästään samoihin summiin. Tässä mielessä ei voi irrottaa metsäverotusta tästä asiayhteydestä pelkästään sen takia, että se on osa pääomaverotusuudistusta. Niin on myös muutoin asuminen ja asuntokauppa.

Ed. Liikkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajat Apukka ja Backman joko eivät ymmärtäneet tai eivät halunneet ymmärtää puheenvuoroani. En nimenomaan tarkoittanut puheenvuorossani sitä, että jollakin tavalla vuokralla asuvia suositaan, vaan pyrin lyhyesti kertomaan oman mielipiteeni. Ihmettelen kovasti, miten sellaiselle ihmiselle syntyy tuloa, joka ottaa velkaa, rakentaa vähän suuremman talon ja haluaa asua mukavasti? Hän joutuu muutaman vuoden välein maalamaan taloa ja tekemään jatkuvasti korjaustyötä. Vertaisin vain sitä toisaalta vuokra-asuntotuotantoon ja siellä asuviin. Tiedän hyvin, ettei sielläkään helppoa ole. Mutta yritin sanoa, että en missään nimessä hyväksy, että sille ihmiselle syntyy tuloa, joka todella vuodesta toiseen satsaa rahaa voidakseen asua vähän väljemmin ja luopuu muista elämänmenoista.

Lisäksi ihmettelen samoin kuin ed. Pulliainen, että kun täällä on kunnallisnaisia ja -miehiä, niin te jotenkin pelkäätte prosentteja. Myös minä henkilökohtaisesti odotin todella, että jos kunnalle annetaan valta päättää asioista, niin prosentti olisi voinut olla nolla. Esimerkiksi pitkän noususuhdanteen jälkeen saattaa olla tilanne joissakin kunnissa, vaikkakin tilanne on teoreettinen, että yhtäkkiä päätettäisiinkin, että kiinteistöveroa ei peritä. Korkeintaan ehkä ylärajan olisi voinut määrätä. Se olisi mielestäni riittänyt lainsäädännössä.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Backmanille metsäverouudistuksesta. Mikäli olen ymmärtänyt asian oikein, niin tässä on kaksi lähestymistapaa. Toinen on se, että lähdetään asianomaisen työryhmän uudistuksen pohjalta ja yritetään edetä sitä kautta. Toinen lähtökohta, joka on varmasti valtiovarainministeriön vero-osaston mielessä ensimmäisenä, on se, että katsotaan, että jos nyt suoritettaisiin metsien seuraava inventointi, niin se varmuudella tuottaisi fiskaalisesti merkitsevästi suuremman tuoton metsäverotuksen kautta kuin nykyinen tila. Toisin sanoen, että jos sieltä otetaan verotulo-odotus ja sen mukaisesti rakennetaan metsäverouudistus, niin silloin liikutaan sellaisilla alueilla fiskaalisessa mielessä ja myös verovelvollisen maksamisen puolella, että se, mitä sanoitte äsken, menettää aika tavalla merkitystä.

Ed. Vähäkangas: Arvoisa puhemies! Aluksi totean ed. Liikkaselle, että en ymmärrä, minkälaisen asunnon asuntotuloverotusta hän puhuu, kun hän sanoi, että asunto on hieman kookkaampi ja hän hieman väljemmin asuu. Väitän, että sen pitää olla hyvin väljä ja iso asunto. Pienessä tai keskisuuressa kaupungissa yhden käden sormilla löytyy tällaiset asunnot. Mutta jos niitä sitten maaseudulla on runsaasti? Sitä en tiedä, mutta se on kyllä uskomaton väite.

Herra puhemies! Tämän asian yhteydessä on syytä todeta, että valtion ja kuntien välinen kustannustenjako on vääristynyt sen vuoksi, että kuntien tehtäviä on laajennettu ja samalla supistettu valtionosuuksia. Nyt hallitus näyttää uskovan, että uusi kiinteistövero pelastaa kunnat äyrinhinnan nousulta ja korvaa paineet veroäyriä kohtaan. Näin ei tapahdu. Sen sijaan uusi verotusmuoto, kiinteistövero, tulee vaikeuttamaan etenkin pienituloisten toimeentuloa. Kiinteistövero ei ole yksinomaan katumaksun, asuntotuloveron ja manttaalimaksun yhdistämistä, vaan se on aivan jotakin muuta. Uusi asumisvero, siksi minä kiinteistöveroa kutsuisin, korottaa huomattavasti niin omistusasunnossa asuvien kuin vuokralaistenkin asumiskustannuksia: omakotitaloissa varmasti tuhannen markan luokkaa vuodessa ja vähintään lähes puolentoista markan paine vuokrataloissa neliömetriä kohti.

Hallitus esittää raamit tälle verotukselle, mutta oikeastaan se pesee kätensä toteutuksen suhteen. Se antaa kunnille muka todellista valtaa määritellä veron määrä ja pesee näin kätensä siitä, että se olisi hallituksen syy, kun tällainen vero tulee. Esitys tulee johtamaan siihen, että veroprosentit tulevat köyhissä kunnissa olemaan ylärajoilla. Se on tosiasia. Kun kiinteistön verotusarvot sanotaan nostettavan lähelle kiinteistöjen käypiä arvoja, se tietää moninkertaistamista katumaksuun verraten. Minä toivon, että edus-

kunta ottaisi huomioon vasemmistoliiton kohtuulliset esitykset tässä asiassa.

Ed. L u u k k a i n e n : Herra puhemies! Kiinteistövero on sinänsä tarpeellinen uudistus. Tässähän yksinkertaistetaan verotusta yhdistämällä neljä erilaista veroa ja maksua toisiinsa. Mutta esityksessä on aika pahoja kauneusvirheitä.

Ensimmäinen ja suurin on se, että veropohja on aivan liian suppea. Tämän tyyppisellä verolla pitäisi olla mahdollisimman laaja veropohja ja siihen tulisi todella laskea mukaan metsä- ja maatalousmaat, myös yhteisomistuksessa olevat maat.

Toinen kauneusvirhe on se, että veron alaraja on fiksattu. Minusta kunnilla pitäisi olla vapaus päättää itse, perivätkö ne veroa vai eivät. Toisin sanoen veroprosenttien alarajan pitäisi olla 0,00 prosenttia. Tällöin siis todellakin kunnat voisivat itse päättää, perivätkö ne esimerkiksi metsä- ja maatalousmaalta veroa, jos niin haluavat.

Kolmas kauneusvirhe on se, minkä ed. Backman toi esille. Olen täsmälleen samaa mieltä kuin hän kesämökkien verotuksesta eli kesämökkien verotus pitäisi olla maksimissaan vain kaksi kertaa vakituisten asuntojen verotus. Silloin tällaista jättiveropottia ei voisi rahastaa pelkästään sellaisten kiinteistön omistajilta, joilla ei ole sananvaltaa kunnan asioihin. Jos sidotaan niin, että kesämökkien verotus on maksimissaan kaksi kertaa vakituiset asunnot, niin silloin ne molemmat tulevat liikkumaan linjassa. Eli jos halutaan rokottaa enemmän mökkiläisiä, niin silloin pitää rokottaa enemmän myös vakituisilta asunnoilta.

Neljäs virhe on se, että suojelukohteet ovat myös veronalaisia. Minusta välttämätön uudistus olisi, että erilaisten suojelukohteiden, olivat ne sitten rakennuksia tai maa-alueita, täytyisi olla verovapaita. Suomessa tuhotaan jatkuvasti ainutlaatuisia vanhoja rakennuksia ja luontoalueita lähinnä siksi, että niitä ei ole suojeltu. Asettamalla ne verovapaiksi saataisiin porkkana niiden suojeluun.

Arvoisa puhemies! Tulen tämän asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä tekemään muutosesityksiä III vastalauseen mukaisesti 3 §:n 1 momenttiin ja 11 §:n 3 momenttiin ja 12 §:n 1 momenttiin.

Ed. L a i n e : Herra puhemies! En oikein voi ymmärtää sellaista lähtökohtaa, kun sanotaan, että kiinteistövero on sinänsä myönteinen tai hyväksyttävä. Kuitenkin, kuten äskenkin kuulimme, ed. Luukkaisen puheenvuorossa itse sisältöön nähden ollaan lähes kaikilta osin eri mieltä.

Minusta, kuten ed. Apukan puheenvuorossa heti alkuun todettiin, kiinteistöveron kaikkein suurin heikkous on se, että se tulee merkitsemään asumiskustannusten huomattavaa kohoamista. Eri kuntien taholta näkyneissä laskelmissa on arvioitu tuoton lisääntyvän suhteessa korvattaviin veroihin ja tuloihin kolmin-, jopa kuusinkertaiseksi.

Toinen näkökohta on se, että eräät loistoasunnot — sellaiset, joista nykyisin eniten asuntotuloa on peritty — tulevat saamaan huomattavan helpotuksen. Korostan nyt, että tämä koskee eräitä loistoasuntoja, ei siis kovin suurta määrää.

Suomen Pienkiinteistöliitto on vastikään eduskuntaryhmien ja kansanedustajien puoleen kääntyessään sanonut, että esitetyssä muodossa kiinteistöveroesitys tulisi siirtämään verotuksen painopistettä yrityksiltä kotitalouksille.

Kaikki nämä näkökohdat vaativat vasemmistoliiton ehdotusten hyväksymistä, ja ellei niin tapahdu, niin mielestäni ei ole mitään mahdollisuuksia sen jälkeen hyväksyä hallituksen esitystä.

Ed. P a l o h e i m o : Arvoisa puhemies! Haluan esittää tässä yhteydessä erään näkökulman, jota ei mielestäni ole keskustelun aikana toistaiseksi esitetty. Kun asuntovero on säädetty korkeintaan 0,4 prosentiksi, niin se tuntuu erittäin alhaiselta. Sitä täytyy kuitenkin verrata kapitalisoituna muiden välttämättömyyshyödykkeitten liikevaihtoveroon. Se merkitsisi sitä, että muutettuna pääomaksi tai ostohetkellä se korottaisi asunnon hintaa noin 4 prosenttiyksiköllä. Verrattuna esimerkiksi ravinnon hintaan, joka on saman tyyppinen välttämättömyyshyödyke kuin asunto, se tarkoittaisi sitä, että ruoalle tulisi 4 prosentin ylimääräinen liikevaihtovero. Silloin puhutaan saman tyyppisestä verosta kuin tässä yhteydessä puhutaan.

Olisi mielenkiintoista tietää, miten Suomen keskusta esimerkiksi suhtautuisi siihen, että elintarvikkeille tuotaisiin 4 prosentin ylimääräinen liikevaihtovero ja verrattaisiin sitä muihin ostettaviin hyödykkeisiin.

Ed. L a a k s o : Herra puhemies! Silloin kun joku puhuu verotuksen yksinkertaistamisesta kuten ed. Luukkainen äskeisessä puheenvuorossaan, syntyy mielikuva siitä, että tätä tunnusta

käytetään itse asiassa verotuksen kiristämiseen. Niin kauan kuin minä muistan verotusta yksinkertaistetun, aina verotuksen yksinkertaistamisen nimikkeen alla verotusta on kiristetty. Niin tapahtuu myös nyt kiinteistöveron nimikkeen alla. Asumisen verotus tulee kiristymään.

Käsitykseni mukaan ed. Liikkasen väite siitä, että kiinteistövero olisi oikeudenmukaisempi verotusmuoto kuin esimerkiksi asuntotulon verotus, ei ole oikea, vaikkakaan itse en pidä myöskään asuntotulon verotusta oikeana, sillä mitä tuloa syntyy asuessa? Ei minkäänlaista tuloa. Sen takia hoidettakoon varallisuusveron kautta tällainen omaisuuksiin kohdistuva verotus eikä keinotekoisen asuntotulon veron nimikkeen alla. Pidän sikäli oikeana asuntotulon verotuksesta luopumista, mutta en pidä oikeana sitä, että käyttöön otetaan kiinteistövero, jonka tuloksena todellakin siirretään yrityksiltä kotitalouksille nyt rasitteita ja kiristetään asumisen verotusta.

Hämmästyttää se, että keskustan edustajat eivät ole lainkaan huolissaan siitä, että kiinteistövero on myös kokonaan uusi vero haja-asutusalueilla, mm. maaseudulla. Siellä olevat kiinteistöt joutuvat nyt uuden veron, kiinteistöveron, piiriin, jota veroa he eivät aikaisemmin ole joutuneet maksamaan. Luulisi tämän synnyttävän keskustan kannattajien keskuudessa oikeutettua nurinaa.

Ed. Heikkinen: Herra puhemies! Kun käsiteltävänä olevaa kiinteistöverolakia käsiteltiin verojaostossa, oli merkillepantavaa ja poikkeuksellista, kuinka myönteisen vastaanoton kiinteistöverolakiesitys nimenomaan asiantuntijoiden keskuudessa sai. Tämä oli ihan poikkeuksellista. Lähes kaikki asiantuntijat muistaakseni pitivät tätä uudistusta välttämättömänä ja tarpeellisena. Ainoastaan joitakin pieniä yksityiskohtia otettiin esille, joihin kaivattiin tarkistuksia. Näinhän aina löytyy, kun asioita käsitellään, jonkun intressiryhmän taholta parannusehdotuksia. Mutta vastaanotto on ollut erittäin myönteistä, ja tämä uusi järjestelmä todella selkeyttää, yksinkertaistaa meidän verojärjestelmäämme, ja sen takia uudistus on todella tarpeellinen ja paikallaan.

Täällä on keskusteltu asuntotulon verotuksesta. Tässä on huomattava, että käytännössä asuntotulon verotus on ollut 90—95-prosenttisesti kesämökkien verotusta. Kesämökkien vero on nimenomaan asuntoveroa. Erittäin poikkeuksellisissa tapauksissa tulee tätä oman asunnon osalta. Mikäli tätä 0,5 prosentin korotusta ei olisi tullut, kesämökkien osalta veron tuotto olisi pudonnut puoleen tai vähintään 1/3:lla siitä, mitä se tällä hetkellä on. Tätä ei tietenkään voida pitää oikeana ja kohtuullisena.

Lopuksi haluan todeta sosialidemokraattien osalta, että ryhmän puheenjohtaja Kalliomäki lähetekeskustelussa sanoi, että tästä tulee pienten asuntojen, mummonmökkien, rangaistusvero. Mutta nyt kun on asiaa käsitelty, demarit tekivät muutosesityksen, että tämä 100 markan raja pienennetään 20 markkaan, joka nimenomaan tietää käytännössä mummonmökkien verotuksen kiristymistä.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Täällä on hyvin selvästi käynyt ilmi, että samalla kun me vihreät vaadimme luonnon monimuotoisuuden, diversiteetin, säilyttämistä, meillä ryhmänsisäisesti on näkemysten diversiteettiä vaikka toisille jakaa. Tässäkin konstellaatiossa, mikä nyt on ed. Luukkaisen ja juuri puhuvan näkemysten välillä tullut ilmi, se näennäisesti näyttää hyvinkin pahalta ristiriidalta. Mutta se ei välttämättä ihan niin paha ole, sillä ilmeisestikin fiskaalisesti pyritään hyvin paljon samanlaiseen tulokseen. Vain lähestymisradat ja -tiet poikkeavat perustavaa laatua olevalla tavalla toisistaan.

Toistan vielä uudestaan sen, että henkilökohtaisesti olen vasemmistoliiton kanssa hyvin samoilla linjoilla siinä, että metsäverotusuudistuksen osalta puhevaltaa ei pidä missään nimessä menettää tämän kiinteistöverolain käsittelyn yhteydessä vaan säilyttää siinä täydellisesti puhevalta silloin, kun se tulee vielä tämän vuoden aikana eduskunnan käsittelyyn.

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! Tämän valtiovarainvaliokunnan mietinnön perusteella näyttää siltä, että suurin piirtein samat asiantuntijat siellä ovat olleet kuin esimerkiksi hallintovaliokunnassa, joka käsitteli tätä asiaa ja antoi siitä lausuntonsa valtiovarainvaliokunnalle.

Uudistusta todella pidettiin tarpeellisena ja johdonmukaisena, mutta hyvin monissa asiantuntijalausunnoissa myös oltiin sitä mieltä, että veron alarajaa ei pitäisi määrätä, vaan se pitäisi jättää vapaaksi. Ihmettelen sitä, että kuitenkaan tämmöistä ideaa ei ole otettu sen enempää hallintovaliokunnan lausuntoon kuin varsinaiseen mietintöönkään, mikä mielestäni olisi ehdottomasti pitänyt olla, koska kunnathan näistä saisivat päättää.

Samaten, ed. Heikkinen, kunnille olisi pitänyt jättää päätösvalta siitä, miten raskaasti vai vä-

hemmän raskaasti ne kesämökkejä verottavat, koska sekin voi olla tulevaisuudessa kilpailuvaltti. Mielestäni olisi kyllä pitänyt kesämökkien ja normaaliasuntojen verotus olla saman suuruinen eikä tässä olisi pitänyt ryhtyä erottelemaan ollenkaan. Täytyy muistaa se, että ei kesämökkiläinen voi äänestää eikä vaikuttaa sen kunnan päätöksiin. Siinä mielessä hän on paljon huonommassa asemassa kuin kunnan vakituiset asukkaat. Minusta tuntuu, että jos verotus menee kesämökkiläisten osalta kohtuuttomaksi, täytyy jossakin vaiheessa tehdä muutos vaalilakiin siitä, että myös kesämökkiläisillä on jonkinlainen oikeus vaikuttaa kunnan tekemiin päätöksiin.

Ed. B a c k m a n : Herra puhemies! Ed. Pulliaiselle diversiteetistä tai ympäristönäkökulmasta. En tiedä, millä tavalla hän voi perustella sen, että jos ottaa esimerkiksi rannalla kaupungissa sijaitsevan omakotitalon, miljoona markkaa, siitä maksettaisiin vähemmän kiinteistöveroa kuin ei-rannalla sijaitsevasta mummonmökistä, missä kaupunkilainen harrastaa luomuviljelyä. Tämä laki nimittäin mahdollistaa tämän. Mielestäni tämä ei ole missään tapauksessa oikein.

Vapaa-ajanasunnon määrittely, mikä täällä on — haluan vielä erikseen todeta — ei välttämättä tarkoita sitä, että sillä jotenkin puututtaisiin esimerkiksi rantarakentamiseen ja sitä kautta tulevaan ympäristöhaittaan, kun taas täällä ei pistetä yhtään rajoitteita sille, että kaupungit voivat jatkossa kaavoittaa esimerkiksi kaikki rantansa asumiskäyttöön. Mielestäni sinne olisi voitu pistää huomattavasti korkeampaa veroa tavalla tai toisella. Nyt eivät edes verotusarvot huomioi rantarakentamista asumisen osalta. Tässä mielessä ympäristönäkökulmat verotuspuolella saattavat tulla vähän toisenlaisesta näkökulmasta esiin kuin maa- ja metsätalousvaliokunnassa.

Ed. H e i k k i n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Ukkolan puheenvuoron johdosta haluan huomauttaa, että alarajan poistaminen on ollut kaiken aikaa esillä myös verojaostossa ja valtiovarainvaliokunnassa. Päinvastoin kuin ed. Ukkola toteaa, tästä on kannanotto nimenomaan valiokunnan mietinnössä. Luvussa "Valiokunnan kannanotot" on kohta, joka kuuluu näin: "Koska sen lisäksi tavoitteena tulisi olla kuntien harkintavallan lisääminen, valiokunta katsoo, että hallituksen tulee seurata kiinteistöverojärjestelmän toimivuutta ja kiinnittää erityisesti huomiota siihen, tulisiko säännöksiä muuttaa siten, että kunta voisi omalla päätöksellään luopua kokonaisuudessaan kiinteistöveron perimisestä alueellaan."

Tässä on valiokunnan kannanotto, ja minusta se on sinne vakavalla mielellä laitettu. Aika sitten näyttää, onko tarpeellista tällainen muutos aikanaan tehdä, mutta tässä vaiheessa vielä päädyttiin siihen, että nämä rajat ovat kohtuullisen tiukat ainakin siirtymävaiheen aikana.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Pari kommenttia keskusteluun vielä.

Ensinnäkin ed. Backmanille, että silloin kun puhutaan rannoista, minä olen rantalain säätämisen kannalla, jolloin kaikki nämä ongelmat poistuvat. Olen ollut sitä mieltä jo hyvin kauan ja edelleen sitä mieltä. Elikkä jälleen perusteluna, että metsäverotus hoidetaan metsäverotuksen yhteydessä, rannat hoidetaan rantalailla jne. (Ed. Backman: Ei tämä hallitus hoida!) — Ei tämä hallitus kai hoida, mutta tämä on kuitenkin se systematiikka, jota itse henkilökohtaisesti ajattelussani noudatan.

Sitten ed. Ukkolan äskeisessä puheenvuorossa oli aika mielenkiintoista se, että hän kytki kesämökkien verottamisen äänioikeuteen kunnassa. Se on jännä tapa. Jos ei ole äänioikeutta, siitä seuraa tietyt verohelpotukset, jos näin voidaan sanoa. Kannanotto oli mielenkiintoinen siinä mielessä, että Euroopastahan löytyy valtio, jossa on maanomistukseen automaattisesti kytkeytyvä äänioikeus kunnassa. Se on Ranska, jossa on sellaisia kuntia, joissa kunnan rajojen ulkopuolella asuvat maanomistajat pitävät vallassaan kuntaa ja muodostavat kunnassa kunnanvaltuuston, jossa ei ole yhtään asukasta. Tässä tapauksessa on hyvin mielenkiintoista, että ed. Ukkola edustaa Ranskan-mallin tuomista Suomeen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus laiksi aikuisten järjestelmällisen hammashuollon toimeenpanon siirtämisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 75
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 12

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 12.

Keskustelu:

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Hallituksen lakiesitys on valitettava esimerkki siitä tempoilevasta ja epäjohdonmukaisesta sekä lyhytnäköisestä terveyspolitiikasta, mitä hallitus harjoittaa. Se on myös aika mielenkiintoinen esimerkki säästämisestä, jossa ensin säästetään ja sitten säästetystäkin vielä säästetään. Nimittäin me kaikki oikein hyvin muistamme, miten tapahtui aikoinaan se, että aikuisten hammashuollon järjestelmällinen korvaukseen saattaminen tuli voimaan siinä muodossa, kuin sitä ollaan lykkäämässä, ennen kuin sitä on ehditty edes toteuttaa. Kun tämän vuoden tulo- ja menoarvioesitykseen liittyen hallitus säästi ja siten heikensi monelta osin kansalaisten etuuksia mm. siten, että sairausvakuutuksen päivärahan tasoa alennettiin, vakuutetun omavastuuosuuksia korotettiin, tehtiin muutoksia lääkekustannusten omakustannusosuuteen, alennettiin työterveyshuollosta maksettavia osuuksia mm. työnantajille elikkä näin heikennettiin työterveydenhuoltomahdollisuuksia ja poistettiin tämän vuoden alusta sairauskuluvähennys verotuksesta, niin valtio säästi huomattavasti rahaa.

Kaiken tämän kurjuuden vastapainoksi sitten tuotiin meille suuri ja merkittävä uudistus, jossa todettiin, että nyt saadaan heinäkuun alusta aikaiseksi aikuisten järjestelmällinen hammashuolto tähän maahan, ja yli miljardin säästöjen jälkeen tavallaan vastapainoksi jotakin hyvitystä oltiin tuomassa 270 miljoonan markan edestä nimenomaan aikuisten järjestelmälliseen hammashuoltoon.

No tämän hallituksen lupauksiin eivät kovin paljon kansalaiset voi luottaa. Kansalaiset ovat vuoden alusta lähtien, kun sairausvakuutuksen kautta piti olla mahdollista saada korvauksia, siirtäneet hammaslääkärissä käyntiään. Nyt tämäkin etuus ollaan siirtämässä ensi vuoden alkuun ja todennäköisesti siitäkin eteenpäin, koska säästämiskierrehän näyttää jatkuvan aivan loputtomiin.

Kuten jo silloin, kun käsittelimme edellisiä sairausvakuutuslain heikennyksiä, sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, siis nimenomaan asiantuntijavaliokunnassa, monet hallituspuolueiden edustajat olivat hyvin vaikeina jo silloin. Sehän näkyy myös silloisesta valiokunnan mietinnöstä, jossa jo silloin valiokunta mm. esitti neljä pontta, joista yksi kuului seuraavasti: "Valiokunta edellyttää, että hallitus huolehtii sairausvakuutuksen korvauksen ulottamisesta ensisijaisesti koskemaan eläkeläisväestön hammasproteeseja." Edelleen: "Nykyisen joustavan käytännön mukainen menettely, jossa henkilö on suoraan voinut saada proteesinsa erikoishammasteknikoiden kautta, tulee saattaa sairausvakuutuksen korvattavaksi ilman kohtuutonta byrokratiaa." Siis silloin siihenkin esitykseen, mitä nyt ollaan poistamassa, haluttiin jo valiokunnan hallituspuolueidenkin edustajien taholta parannuksia ja korjauksia, ja nyt siis ollaan tämäkin etuus poistamassa.

Tästäkin valiokunnan mietinnöstä n:o 12 näkyy se ristiriitaisuus, joka hallituspuolueiden edustajilla on, kun he tietävät, että hallituksen toimenpiteet ovat epäloogisia, epäjohdonmukaisia, epätarkoituksenmukaisia. Valiokunnan mietintö kuvastaa hallituspuolueiden edustajien turhautuneisuutta mutta päätyy siihen yksinkertaiseen toteamukseen, että lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana. Tämä on minusta sitä äärimmäisen masentavaa hallituspuolueiden kuuliaisuutta, kun ilmeisesti he eivät pysty omissa eduskuntaryhmissään sen paremmin kuin omiin ministereihinsäkään vaikuttamaan siten, ettei näin järjettömiä muutosesityksiä eduskuntaan tuotaisi.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöön liitetystä vastalauseesta käyvät selvästi ilmi ne perustelut, minkä takia itsekään en voi pitää lakiehdotuksen voimaantulon lykkäämistä järkevänä, joskin monelta osin samoin nyt kuin aikaisemmissakin käsittelyissä totesin, että terveyspoliittisesti välttämättä nimenomaan hammashuoltoon tuotavat parannukset eivät olisi olleet niitä kaikkein kiireisimpiä. Tältä osin yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulen tekemään itse tai kannattamaan vastalauseesta esiin käyviä muutoksia ja todellakin sitä, että hallituksen esitykset viime vaiheessa vaikkapa hylättäisiin.

Ed. P u i s t o : Arvoisa puhemies! Eduskunnan suuri sali on lähes yhtä tyhjä nyt kuin se oli silloin joulunalusöinä, jolloin lakeja salissa väsättiin ja väkisin läpi vietiin. Toistamatta, mitä ed. O. Ojala toi esiin historiasta, haluan kuitenkin sitä osaa vielä korostaa, että tämähän liittyi osana verotusuudistusta sairaskulujen vähennysoikeuden poistoon. On totta, että sairauskulujen vähennysoikeus oli hyvin epäoi-

keudenmukainen vähennys, josta suurituloisimmat hyötyivät eniten. Kuitenkin tänä päivänä tuntuu, että edes vähä olisi hyvä köyhälle, kun tällä hetkellä hampaattomat vähävaraiset kansalaiset eivät tunnu saavan enää mistään mitään korvausta.

Hammashuollon suunnitelmassa olivat ainakin julkisuudessa eniten äänitorvina voimakkain silloinen ministeri Kuuskoski ja kansanedustaja Louvo; lähinnä se oli varmasti heidän tärkeimpiä asioitaan. Kuten ed. O. Ojala kertoi, kun asiaa käsiteltiin valiokunnassa, hallituspuolueiden edustajat olivat hyvin epävarmoja, olivat alkuun valmiit neuvottelemaan aivan muista etuuksien korvaamisista: hieronnasta, silmälaseista, kuntoutuksesta, kuten sairauskulujen vähennystä ja sen korvaavuutta työstänyt työryhmä oli esittänytkin.

Hallituksen esityksessä esitetään säästöksi 250 miljoonaa, joka on yhtä tuulesta temmattu kuin mikä hyvänsä summa. Asiantuntijalaskelmien mukaan on ymmärrettävääkin, että kansalaiset ovat siirtäneet hampaidensa hoitoa kuvitellen hallituksen esityksen olevan totta eli hoitavat hampaansa 1.7. jälkeen, jolloin kulut olisivat olleet vähintään 570 miljoonaa, mahdollisesti miljardi. Hyvä on tietysti, että tätä tässä vaiheessa siirretään, koska vaihtoehtona varmasti olisivat jotkin muut heikennykset sosiaali- ja terveydenhuollon alalla.

Mielenkiintoista koko lakiesityksen kohdalla on ollut siltäkin osin Hammaslääkäriliiton äänen kaikuminen taustalla, että erikoishammasteknikot, jotka perinteisesti ovat hoitaneet protetiikan ja hampaattoman suun hoidon tässä maassa, oli jätetty lapsipuolen asemaan ja heidän ammattitaitoaan on lainsäätäjän toimesta väheksytty.

Herra puhemies! Väheksymättä suun terveydenhuollon merkitystä ihmisen kokonaisterveydelle en voi kuitenkaan olla toteamatta lopuksi, että kun lakia käsiteltiin ja se päätettiin joulunalusöinä, ed. Louvo salissa lähtiessään puhujakorokkeelta tuuletti ja ilmoitti, että tämä on porvarillisen terveyspolitiikan voitto. Olen pahoillani, ettei hän ole salissa kertomassa, jäikö vielä jotakin porvarillista terveydenhuoltoa tähän maahan.

Ed. Muttilainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Puisto puheenvuorossaan aivan oikein puuttui siihen, että hallituksen terveyspolitiikka on ollut erittäin tempoilevaa. Kun syksyllä hyväksyttiin hammashuollon sairausvakuutuskorvauksen muutos, sen jälkeen on asetettu turhia odotuksia kansalaisille. Myös hyvin monet hammaslääkärit ovat toimineet niin, että he ovat esittäneet asiakkailleen, että hampaiden hoito ja huolto siirrettäisiin 1.7. jälkeen tapahtuvaksi. Nyt taas on kansalaiset petetty pahemman kerran. Saa nähdä, milloin hoitoja sitten tehdään.

Ehdotimme jo silloin, että aikuisten hammashuolto toteutettaisiin niin, että edetään asteittain ottamalla ensin järjestelmällisen hammashuollon piiriin nuorten ikäluokkien lisäksi 65 vuotta täyttäneet. Mielestämme sama linja on edelleenkin kestävä ja tätä linjaa pitäisi edetä.

Puhemies: Muistutan jälleen edustajia vastauspuheenvuoron luonteesta.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Puistolla on varsin hyvä muisti. Satuin itsekin olemaan paikalla, kun ed. Louvo Lex Louvoa ylisti ja totesi ne kuolemattomat sanat, jotka ed. Puisto aivan oikein juuri siteerasi ja joita sitten salissa hieman ihmettelimme, että näinköhän on.

Nimittäin tähän liittyy juuri se näkökohta, että joulunaluskeskustelussa tuotiin toistuvasti esiin, että mikäli ymmärrämme tasavallan taloustilanteen oikein, nyt ilmeisestikin ollaan tekemässä väärää priorisointia. Ennustimme, että tulee käymään juuri niin kuin nyt on käymässä.

Nyt tietysti on merkittävää se, että olisi ed. Louvon pitänyt olla puolustamassa Lex Louvoa. On varsin raukkamaista, että menee huoneeseensa kuuntelemaan, mitä kaunista me hänestä ja hänen hankkeestaan sanomme. Mutta jos ei ole kanttia olla paikalla, ei sille mitään voi.

Puhemies: Muistutan jälleen vastauspuheenvuorojen luonteesta.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ed. Louvo todella julisti muistaakseni vielä, että tämä on porvarillisen politiikan riemuvoitto. Toivon, että kaikille porvarillisen politiikan riemuvoittoina pidetyille asioille kävisi samalla tavalla kuin tälle on käynyt. Mutta valitettavasti näyttää siltä, että porvarillisen politiikan riemuvoittokulku jatkuu.

Sairaiden ihmisten asemaa on vaikeutettu kaikilla mahdollisilla tavoilla: lisäämällä omavastuuosuuksia, leikkaamalla päivärahoja, korotta-

malla sairaala- ja poliklinikka- ym. maksuja. Juuri porvarillisen politiikan johdosta, kun näitä esitettiin samaisessa lakiehdotuksessa, johon sisältyi aikuisten hammashuollon saattaminen sairausvakuutuksen piiriin, sosiaalivaliokunnassa, jossa tunnettiin myös hallituspuolueissa suurta huolta sairaiden ihmisten aseman vaikeutumisesta, meillä oli varsin pitkälle menevä yksimielisyys siitä, että nyt ei olisi pitänyt tätä askelta ottaa. Olimme myös yksimielisiä siitä, että aikuisten hammashuolto on saatettava korvausten piiriin tavalla tai toisella. Juuri tässä tilanteessa olisi pitänyt muista ehdotetuista korotuksista ja leikkauksista luopua.

Se oli meidän vaihtoehtomme, ja siihen sisältyi, niin kuin on esitetty jo, että olisi asteittain edetty, niin että 65 vuotta täyttäneet ikäluokat olisi otettu hammashuollon piiriin. Tämä on siis opposition yhteinen ehdotus. Se on nyt väliaikainen ratkaisu, jotta kokonaisuutta voidaan katsoa, ja tämä on vain vuoden loppuun voimassa. Koko sosiaali- ja terveydenhuollon tulevaisuutta on katsottava.

Toivon todella, että porvarillinen politiikka ei riemukulkuansa enää jatka, koska se on todella surullista sairaille ihmisille.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotus laiksi rintamaveteraanien hammashuollon järjestämisestä ja korvaamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 83
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 14

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 14.

Keskustelu:

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Herra puhemies! Kysymyksessä on laki rintamaveteraanien hammashuollon järjestämisestä ja korvaamisesta. Voi sanoa, että tämä on tullut sen sijalle, että edellinen lakiehdotus lykkää aikuisten hammashuoltoa. Ongelmaksi tulee se, että nyt varmasti monen rintamaveteraanin puoliso jää vielä vaille hammashoitoa, koska edellinen ehdotus esitetään lykättäväksi eikä vanhempia ikäluokkia hammashuollon piiriin oteta.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnassa olemme kannattaneet hallituksen ehdotusta, ja kun se tehdään Suomen itsenäisyyden 75-vuotisjuhlavuoteen liittyen, tätä juhlaa haluamme myös tukea. Sosiaali- ja terveysvaliokunta teki vielä tähän parannuksen yksimielisesti. Protetiikkaan liittyvästä hammaslääkärin tai erikoishammasteknikon kliinisestä työstä korvataan 100 prosenttia. Siis erikoishammasteknikkojen suoraan ilman lääkärin määräystä antamaa hoitoa voidaan myös korvata. Oli myönteinen asia, että valiokunnassa tästä kysymyksestä löytyi selkeä enemmistö, vaikka ministeriönkin huonompaa ehdotusta siellä kyllä kannatettiin.

Ed. P u i s t o : Arvoisa puhemies! Tämä ajatus rintamaveteraanien hammashuollon järjestämisestä ja korvaamisesta on erittäin aktiivisesti lähtenyt Erikoishammasteknikkoliiton toimesta, joka kehotti jäsenjärjestöjään tukemaan rintamaveteraanien proteesien valmistusta siten, että niitä annettiin edullisemmin. Noin 1 000 markkaa vähintään per erikoishammasteknikko on pistetty tähän toimintaan. Samalla he vauhdittivat tämän tyyppisen lainsäädännön voimaantuloa. Ja yllätys, yllätys, kun esitys tuli, se tuli samalla tavalla kuin edellisessä kohdassa käsitelty hammashuollon lakiesitys, eli Hammaslääkäriliitto oli putsannut erikoishammasteknikot kokonaan korvauspuolelta pois. Onneksi valiokunnan jäsenet olivat tästä erittäin tietoisia ja valiokunnan jäsenten toimesta on tehty korjaus, niin että erikoishammasteknikkojen suorittamat protetiikkaan liittyvät työt myös korvataan.

Olen iloinen, että meillä on itsenäisyyden juhlavuosi, jotta joku edes saa jotakin.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Hallituksen esitykset rintamaveteraanien suuntaan niin hammashuollossa kuin rintamalisän suhteen vetoavat todella isänmaallisten suomalaisten sydänvereen ja ovat kannatettavia. Se on aivan selvä asia, ettei synny väärinkäsitystä. Kun toisaalta ajattelee, mihin hallitus pyrkii esimerkiksi nyt käsittelyssä olevalla lailla, sillä todella pyritään pehmentämään niitä mokauksia ja nolauksia, mitä hallitukselle on tullut edellisen asian käsittelyssä, jossa jo päätetystä toiminnasta aikuisväestön hammashuollon suhteen kesken kaiken luovutaan, jollaista varmasti suomalaisessa lainsäädännössä hyvin harvoin tapaa.

Pahasti pelkään, että aivan samalla tavalla käy kuin aikuisten hammashuollon kävi: Kun

itsenäisyytemme juhlavuoden humut ovat ohitse, silloin kaikessa hiljaisuudessa perjantai-iltana kello 15 tuodaan eduskunnan saliin sellainen lakialoite, jolla niin rintamalisät kuin rintamamiesten hammashuolto peruutetaan. Tältä hallitukselta voi nimittäin odottaa ihan mitä vain. Yleensä nämä tulevat perjantaina iltapäivällä kello 15:n aikaan, kun kaikki ovat jo lähteneet pois.

En minä mikään oraakkeli, ennustajaeukko, ole, mutta en yhtään hämmästy, kun tällaiset jonkin lisäbudjetin yhteydessä tulevat: Rintamamieslisä ja rintamamiesten hammashuoltoon liittyvät lait peruutetaan ja siirretään vuoteen 2006.

Ed. M ä k e l ä : Arvoisa puhemies! Tämä on niitä harvoja hallituksen esityksiä, joita voi lämmöllä tervehtiä, eli iloitsen siitä, että rintamaveteraanien hammashuolto järjestetään nyt, sillä on ollut SMP:n tavoite oikeastaan koko puolueen historian ajan, että tämäkin asia saataisiin kuntoon. Se, että veteraanit tulevat saamaan nyt juhlavuoden kunniaksi hampaansa hoidetuiksi, on hyvä asia.

Mutta ed. Stenius-Kaukonen sanoi, että tämä kuitenkin sulkee pois veteraanien puolisot, eikä heidän taloudellinen tilanteensa miksikään ole muuttunut, eli he jäävät hoidon ulkopuolelle. Se on huono asia.

Ei tämä esitys myöskään korvaa sitä poliittista petosta, jonka porvarihallitus on tehnyt, kun aikuisten hammashuolto luvattiin Kelan korvauksen piiriin eikä sitä ole tullut. Tämä on pehmennys ja kansan rauhoittamisoperaatio. Se siitä.

Kun ed. Aittoniemi sanoi, että joskus myöhään perjantain tunteina kenties hallitus tulee peruuttamaan tämän esityksen, niin veteraaneille täytyy sanoa, että hoitakaa, hyvät veteraaniveljet, hampaanne kuntoon ja proteesit suuhunne, sillä vaikka hallitus vetää lain pois, niin tuskin se käy hampaita hakemassa suusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ehdotus laiksi potilaan asemasta ja oikeuksista

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 185/1991 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 15

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 15.

Keskustelu:

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Herra puhemies! Tässä ehdotuksessa esitetään säädettäväksi laki potilaan asemasta ja oikeuksista. Laki tulisi sisältämään potilaan hoitoon ja kohteluun liittyvät keskeiset oikeudelliset periaatteet. Lailla selkiinnytettäisiin ja vahvistettaisiin potilaan oikeusturvaa sekä edistettäisiin luottamuksellisten hoitosuhteiden syntymistä moniulotteisessa ja teknistyvässä terveydenhuollossa. Se koskisi sekä julkista että yksityistä terveyden- ja sairaanhoitoa.

Oli tarpeellista mielestäni lukea hallituksen esityksen perusteluosa, koska sosiaali- ja terveysvaliokunnassa tuntui asiaa käsiteltäessä useassa yhteydessä siltä, että on kokonaan kadonnut ajatus siitä, mihin tätä lakia tarvitaan. Onhan totta, että monet potilaan asemaan ja oikeuteen liittyvät asiat on säädelty erityislaeissa, mutta tarvitaan tällaista lakia, jossa nämä on koottu yhteen nimenomaan, jotta potilas itse voi jostain ne helposti saada samoihin kansiin kirjattuina.

Tämä ei ole mikään valtavan suurta muutosta merkitsevä laki varsinkaan, kun ehdotettava potilasasiamies on oikeammin potilasneuvoja. Hänen tehtävänsä eivät ole sellaiset asianmiehen tehtävät kuin yleensä käsitetään esimerkiksi, kun ajatellaan oikeusasiamiestä, joka on oikeusturvan valvoja ja nimenomaan myös toimija. Potilasasiamiehen tehtävä tässä laissa on lähinnä antaa neuvoja. Siksi oli esillä se, että jos nimi muutettaisiin potilasneuvojaksi, niin potilaille ei syntyisi väärää käsitystä siitä, mitä terveydenhuollon toimintayksikköihin nimettävät potilasasiamiehet tekevät. Mutta nimike jäi kuitenkin potilasasiamieheksi, niin kuin tässä on.

Kansainvälinen kokemus ja nimenomaan kansainväliset järjestöt muualla maailmassa vastaavissa tilanteissa ovat todenneet, että potilasasiamiehen täytyisi olla itsenäinen eikä hän saisi olla minkään yksikön, tässä tapauksessa terveydenhuollon toimintayksikön, virkamies, vaan hänen pitäisi olla itsenäinen, jotta hän todella asiamiehen tehtävän voisi täyttää. Tässähän ei ole siitä kysymys, vaan niin kuin totesin, tämä on paremminkin neuvojan tehtävä. On syytä, kun laista saadaan kokemuksia, jat-

kaa sitten keskustelua, millä tavalla potilaiden asiat hoidetaan. Tällä hetkellä oikeusavustaja kunnassa on henkilö, joka auttaa potilaita valitusten tekemisessä ja heidän oikeuksiensa saamisessa. Tietysti eduskunnan oikeusasiamiehelle näistä asioista voidaan kannella. Tämä on varmasti aika suuri alue. Yhtenä ajatuksena voisi heittää esille, että oikeusasiamiehen kansliassa olisi potilasasiamies tämän alueen asioita hoitamassa.

Me olemme pitäneet esitystä kuitenkin tällaisenakin tarpeellisena. Esitys liittyy nimenomaan tänä päivänä käsiteltyyn valtionosuusuudistukseen. Valiokunnalle on perusteltu lain tuomista eduskuntaan juuri sillä, että ihmisten ja tässä tapauksessa potilaiden oikeudet saattavat vaarantua valtionosuusuudistuslain voimaan tultua, nimenomaan potilaiden tasavertainen kohtelu eri kunnissa. On tarpeellista, että potilaiden oikeuksista säädetään, jotta he voivat lähteä peräämään oikeuksiansa, erillisellä lailla. Siksi me olemme kannattamassa esitystä. Emme ole tässä yhteydessä halunneet lähteä tekemään myöskään muutosehdotuksia. Kokemuksen kautta esitystä on varmasti tarpeen muuttaa. Käytännön soveltamistahan on valiokunta myös edellyttänyt seurattavaksi.

Valiokunnassa oli mielenkiintoista havaita se, että hallituspuolueiden piiristä nousi suurin vastustus lakia kohtaan. Monet hallituspuolueiden edustajat asettivat kyseenalaiseksi koko lain tarpeellisuuden. He olivat sitä mieltä, että kyllä lääkärit, sairaanhoitajat ja terveydenhuollon henkilökunta osaavat huolehtia potilaan oikeuksista eikä tarvita mitään erikseen. Tämä valittavasti kuvastaa kapeaa ammattinäkemystä. Emmehän me missään tapauksessa väitä, ettei terveydenhuollon ammatillisesta henkilöstöstä suurin osa toimisi niin. Mutta kun on ongelmallisia tilanteita, niin potilaan oikeuksien korostamista tarvitaan. Nimenomaan potilas ei ole kohde, vaan potilas on itse toimija, ja hänellä itsellään pitää olla määräysvaltaa omasta hoidostaan päätettäessä. Tätä puolta on valiokunnan mietinnössä varsin voimakkaasti korostettu. Ei riitä, että ihmisille ja potilaille jaetaan jokin kirjanen lakiehdotuksen sisällöstä, vaan jaetaan sellainen kirjanen, jossa annetaan ohjeita, mitä tämä tarkoittaa. Silloin sosiaalivaliokunnan mietinnössä olevia kannanottoja tullaan siteeraamaan, mikä tukee nimenomaan sitä, että potilaasta itsestään tulee toimija silloin, kun hän siihen kykenee. Tietysti on tilanteita, joissa näin ei ole.

Niissä tilanteissa potilaan omaisten asema voi olla hyvin tärkeä. Potilaan omaisilla täytyy olla mahdollisuus myös olla mukana hoidossa. Tämä tulee esille erityisesti dementiapotilaiden hoidossa, jotka itse eivät varmasti pysty omia asioitaan ratkaisemaan. Mielestäni joissakin kohdissa vähän vaarallisella tavalla korostettiin omaisen asemaa. Meidän on muistettava myös, että omainenkin voi olla sairas eikä välttämättä aina, vaikka haluaisikin, ymmärrä potilaan parasta, ja voi käyttää määräysvaltaansa niin, että se ei johda potilaan hyväksi, vaan valitettavasti jopa päinvastoin. Siinä mielessä juuri potilaan itsemääräämisoikeuden korostaminen on tarpeen. Omaisen asemaa korostettaessa tulee tuoda esille myös asian toinen puoli.

Herra puhemies! On tärkeää, että me saimme lakiehdotuksen käsittelyn valmiiksi, vaikka kokoomuksen ryhmästä yritettiin lain käsittelyä siirtää syksyyn. Sillä mielestäni nimenomaan haluttiin jarruttaa lain voimaantuloa. Se on kiireellinen, niin kuin sanottu, valtionosuusuudistuksen voimaan tullessa ensi vuoden alussa.

Sosiaalivaliokunta esittää myös, että sosiaalihuollon puolella vastaavanlainen lainsäädäntö luotaisiin. Myös tätä vastustettiin valiokunnassa nimenomaan kokoomuksen eräiden edustajien taholta. Sosiaalihuollon puolella ongelmat ovat usein yhtä vaikeat kuin terveydenhuollon puolella. Siksi on välttämätöntä, että pikaisesti käynnistetään vastaavan sosiaalihuoltoa koskevan lainsäädännön valmistelu, niin kuin sosiaalivaliokunta omassa mietinnössään esittää.

Ed. M u t t i l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen puuttui puheenvuorossaan omaisten asemaan ja oli sitä mieltä, että omaisten asemaa hoidossa ei saa korostaa liikaa. Mielestäni sitä ei tässä lakiehdotuksessa eikä myöskään valiokunnan mietinnössä tehdä. On tärkeää, että omaisia kuullaan siinä tapauksessa, että potilas ei pysty itse päättämään hoidostaan. Mutta luonnollisesti ammattitaitoinen terveydenhuoltohenkilöstö on se, joka päättää näistä hoitotoimenpiteistä. Potilaalla on itsellään oltava mahdollisuus aktiivisesti osallistua hoitoon, ja tätä valiokunta mietinnössään myös korosti.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Kun tästä hallituksen esityksestä käytiin lähetekeskustelu eduskunnassa ennen valiokuntaan lähettämistä, totesin silloin jo, että tervehdin tätä lakiesitystä

ilolla. Iloinen voi olla todella myös siitä, että kun asiat ovat olleet hyvin vaikeita ja hyvin harvassa asiassa näyttää siltä, että oppositio ja hallituspuolueet voivat olla yhtä mieltä ainakaan loppuun saakka, niin tämän lakiesityksen kohdalla kuitenkin lopputulos on yksimielinen ja näin ollen varmasti edesauttaa potilaiden ja asiakkaiden asemaa terveydenhuollossa.

Kuten ed. Stenius-Kaukonen totesi, valiokunnassa kyllä asian käsittely sai välillä lähes surkuhupaisia piirteitä. Meillä tietysti valiokunnassa on suuri määrä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia, jotka varmasti, itsekin olen terveydenhuollon ammattilainen, myös sitä taustaa vasten hyvin tarkkaan halusivat arvioida sitä, mitä laki käytännön tilanteessa tulee merkitsemään. Mutta lähes saivartelua oli kyllä todella välillä se pelko, mitä siellä esitettiin tiettyjen asioitten mahdollisen tulkinnan osalta. Jos meidän lainsäädäntömme olisi todella niin aukotonta, niin täsmällistä, niin esimerkiksi sitä keskustelua, mikä tasa-arvon tulkinnasta on jouduttu käymään täällä tänään ja eilen, ei olisi suinkaan tarvittu ainakaan kaikilta osin. Mutta todellakin oppositio joutui lähes pyytelemään varsinkin kokoomuslaisia valiokuntaedustajia, että kun nyt hallituspuolueitten edustajilla ei ole kovinkaan paljon mitään myönteistä ja positiivista ollut tuotavaksi eduskuntaan ja ulos saatettavaksi tässä kesän kynnyksellä, niin eikö olisi nyt järkevää saada edes joku positiivinen laki ulos. Näinhän tämän lain osalta vihdoin onneksi yksimielisyys löytyi.

Kuten valiokunnan mietinnöstäkin käy ilmi ja myös hallituksen esityksen perusteluista, tämä lakihan ei suinkaan anna potilaalle suoraan subjektiivisia oikeuksia hoidon saantiin. Tämä lakiesitys, kuten ed. Stenius-Kaukonen totesi, korostaa kyllä periaatteellisia arvonäkökohtia ja kansalaisten tasa-arvoa oikeutena hyvään terveydenhuoltoon ja sairaanhoitoon. Mutta varsinaisesti subjektiivisia oikeuksia tämä lakiesitys ei sisällään pidä, joten tältäkin osin se paljon puhuttu taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä perusoikeuksia koskeva lakiesitys on tarpeellinen, koska tämän lakiehdotuksen 3 §:ssä myös hyvin selvästi todetaan se, että hoitoa tullaan antamaan tai annetaan terveydenhuollon käytettävissä olevien voimavarojen rajoissa. Kuten me hyvin kaikki tiedämme, jos sosiaali- ja terveydenhuollossa voimavaroja leikataan, niin se vaikuttaa väistämättä silloin asiakkaiden ja potilaiden saaman hoidon tasoon.

Eräs asia itseäni kovasti vaivaa, kun en ollut aivan loppumetreillä enää valiokunnassa paikalla. Valiokunnan kannanotossa sivulla 2 puhutaan, että "lain ensisijaisena tehtävänä on edistää luottamuksellisen hoitosuhteen syntymistä" jne. Tässä puhutaan potilaan usein alisteisesta hoitotyön kohteen asemasta. Minä jo silloin valiokunnassa kiinnitin tähän huomiota, että sanamuoto on väärä. Tästä tulkinnasta saa sellaisen käsityksen niin kuin erityisesti hoitotyön ammattilaiset, siis ammattikoulutuksen saaneet hoitajat erityisesti, olisivat niitä, jotka alistavat potilaita. Mutta valitettavasti tätä terveydenhuollon käytäntöä, jossa potilaan, asiakkaan, itsemääräämisoikeutta, omaa tahtoa ja omaa motivaatiota hoitoon ei oteta riittävästi huomioon, kyllä valitettavasti lääkärikunnassakin esiintyy. Eli liian usein potilaita hoidetaan ns. ylhäältäpäin ja oletetaan, että potilas kiltisti alistuu ja tyytyy siihen, mitä ammattilaiset hänelle sanoo. Tältä osin pidän todella valitettavana, etten itsekään, vaikka siihen kiinnitin huomiota, huomannut valvoa tätä loppuun saakka. Minusta tämä saattaa aiheuttaa eräälle ammattikunnalle ongelmia. Minusta kuitenkin, ed. Stenius-Kaukonen, selvästi hoitotyötä tekevät ovat hoitotyön ammattilaisia, hoitajakoulutuksen saaneita. Lääkärikuntahan hyvin tiukasti pitää kiinni siitä, että he tekevät lääketieteellistä työtä ja haluavat tältä osin myös nämä rajat vetää.

Valiokunnassa keskusteltiin myös hyvin pitkään mm. alaikäisen potilaan mielipiteen merkityksestä ja hänen oikeudestaan esimerkiksi siihen, että hän voi kieltää antamasta tietoja omaan terveyteensä liittyvistä asioista esimerkiksi vanhemmilleen ja huoltajilleen. Tietysti me kaikki tiedämme, että tämä asia ei ole mitenkään ongelmaton, mutta kun on tietysti myös itse terveydenhuollon työssä joutunut tilanteisiin, jolloin 15-, 16- tai 17-vuotias alaikäinen hyvin perustellusti ja järkevästi haluaa esimerkiksi vanhemmiltaan tilapäisesti salata oman raskaudentilansa, jotta voi saada esimerkiksi apua Väestöliitosta tai jostain väliaikana, niin ymmärrän kyllä myöskin, että on tärkeää, että tätä koskeva pykälä täällä on. Kuitenkin on myös ongelmatilanteita, jolloin esimerkiksi huumeidenkäyttäjänuori haluaisi kieltää vanhemmiltaan tiedonsaannin. Tämä saattaa olla tämän nuoren kannalta hyvin ongelmallista. Mutta minusta tässä tärkeintä kuitenkin on se, että hoitava lääkäri on se, joka viime kädessä arvioi, kummasta potilaan terveydelle ja hyvinvoinnille on suurempaa haittaa tai hyötyä, siitäkö että

kerrotaan tai ei kerrota vanhemmille. Kuitenkin pääpyrkimys siitä, että pyritään kunnioittamaan ihmisen omaa tahtoa silloin, kun hän on riittävän kypsä sen ilmaisemaan, on kai tämän lain keskeisin sanoma. Tältä osin pidän tätä hyvin tarkoituksenmukaisena.

Osa valiokunnasta ja myös asiantuntijoista piti tähän lakiesitykseen sisältyvää potilasasiamiesjärjestelmää tarpeettomana ja turhana ja totesi, että potilasvahinkolaki on tavallaan poistanut tämän tarpeen. Itse en kuitenkaan ole vakuuttunut siitä, että potilasvahinkolain voimaantulo olisi tämän tarpeen poistanut. Jatkuvasti törmää siihen, että potilaat ja asiakkaat eivät saa riittävästi tietoa esimerkiksi silloin, jos he katsovat, että heitä on kohdeltu väärin, heidän hoitonsa ei ole ollut asianmukaista tai että on tapahtunut laiminlyöntejä, hoitovirheitä jne. Potilasasiamiesjärjestelmä varmasti auttaa näiden tilanteiden selvittämiseksi tai tarvittavien kanteiden ym. nostamiseksi.

Ongelmallista kuitenkin on se, mikä valiokunnassakin tuli hyvin selvästi esille, että saattaa olla myös tietysti tilanteita, jolloin potilasasiamieheksi nimetty on tavallaan liian lähellä hoitavaa yksikköä ja kenties liiaksikin sitoutunut hoitavan yksikön tavoitteisiin ja niin sanotusti ei välttämättä näe metsää puilta eli ei välttämättä ehkä osaa irrottautua toimintayksikön näkökulmasta ja riittävästi tarkastella asiaa potilaan kannalta. Nämä ovat varmasti niitä pienimpiä ongelmia. Tärkeintä nyt kuitenkin on, että me saamme tämän lain voimaan ja saamme kokemuksia lain toimivuudesta valtionosuusuudistuksen rinnalla.

Ed. P u i s t o : Arvoisa puhemies! Viime eduskuntakaudella talousvaliokunta käsitteli moniakin tärkeitä lakikokonaisuuksia, mutta toimialaansa ja vastuualueeseensa kuuluen kaksi suurta terveydenhuoltoalan uudistusta: erikoissairaanhoitolain ja mielenterveyslain. Näiden molempien käsittelyn yhteydessä törmättiin hyvinkin usein kysymykseen: Miten turvataan potilaan oikeudet?

Asiantuntijalausunnoissa ja erityisesti sosiaali- ja terveysministeriön virkamiesasiantuntijalausunnoissa vahvistettiin, että tämä asia tulee korjatuksi, kun käsittelemme lakia potilaan oikeuksista, jolloin määritetään potilasasiamiehen asema ja tehtävät. Silloinen talousvaliokunta edellytti ponnen muodossa, että tätä lakia kiirehditään ja puolueeton potilasasiamies määrättäisiin tähän maahan.

Nyt tämän lain yhteydessä puhutaan kyllä potilasasiamiehestä, mutta tämä vaade ja olettamus on vesitetty, koska nyt kyseessä on kuka hyvänsä terveydenhuollon hoitavalla osastolla mahdollisesti työskentelevä henkilö, joka toimii potilaan luottamushenkilönä. Epäilemättä tämä varmasti toimii näin, mutta entä jos potilas pelkää oman asemansa heikkenemistä valituksia tehdessään hoitohenkilökunnan menettelystä tai hoitovirheistä? Me olemme kaikki ihmisiä, ja tiedän, että on täysin mahdollista joutua ns. hankalan potilaan rooliin, eikä se aina ole helppoa.

Tämän lain yhteydessä odotin myös korjattavan toista epäkohtaa, joka mielenterveyslain yhteydessä syntyi, jolloin alaikäinen potilas voidaan vastentahtoisesti ilman psykiatrista diagnoosia vanhempiensa tahdosta saattaa hoitoon. Tätä alaikäisten osuutta, potilasoikeutta, ei korjattu tämän lain yhteydessä. Sen sijaan jossakin määrin vahvennettiin alaikäisen oikeutta tiedon antamisessa.

Herra puhemies! Tämä laki on monelta osin tulkinnallinen. Potilaan tahtokysymys, omaiskysymys ja tiedonsaantikysymys ovat tulkinnallisia. Sen sijaan tulkinnallista ei ole se, että nyt valtionosuuslain voimaan tullessa ja valtion säästäessä, leikatessa jne. meidän itse kunkin hoitoonpääsymahdollisuudet ja oikeaan hoitoon pääsyn mahdollisuudet tulevat yhä kyseenalaisimmiksi ja juuri hoitoonpääsyoikeus olisi ollut se, mitä olisi toivonut tässä laissa meille turvattavan. Sen sijaan tämä laki ensin 3 §:ssä kertoo, että toimitaan siltä osin kuin on taloudellisia resursseja ja että tämä ei saa aiheuttaa taloudellisia kustannuksia. Seuraavassa pykälässä kerrotaan, että kaikilla on oikeus päästä hoitoon ja jollei hoitoon, niin ainakin hoitojonoon. Eli tässä ei ole mitään tulkintaa. Kysymys on silmänkääntötempusta, vähän samanlaisesta kuin hammashuolto, että ensin luvataan ja sitten otetaan.

Myönteistä on se, että potilaalla on oikeus saada oman kulttuurinsa ja äidinkielensä mukaista hoitoa. Lainsäätäjä ei ole ehkä aavistanutkaan jo kauan sitten tehdessään tätä, että meillä tässä maassa saattaa olla vakinaisesti asuvina monenkin eri äidinkielen omaavia, ja tämä kyllä tulee aiheuttamaan kustannuksia, mutta tarkoittaa oikeutta näille potilaille.

Kaiken kaikkiaan olen iloinen, että olemassa olevat lait ja käytännöt on koottu yhdeksi koosteeksi. Mitään uutta ei ole, mutta tämänkin perusteella voidaan tietysti ryhtyä käymään oi-

keutta ja etsiä ehkä keskustelupohjaa. Paljon muuta merkitystä tällä lailla näin vesitettynä ei ole.

Toinen varapuhemies: Istunto keskeytetään valtioneuvoston kyselytunnin vuoksi ja sitä jatketaan kello 18.30. Valtioneuvoston kyselytunti on kello 16.30.

Täysistunto keskeytetään kello 16.15.